

Euroopa Kohtu kodukorra konsolideeritud versioon

25. september 2012*

Sisukord

	Lk
EELSÄTTED	11
Artikkel 1. Mõisted.....	11
Artikkel 2. Kodukorra ulatus.....	11
I JAOTIS	12
EUROOPA KOHTU KORRALDUS	12
1. PEATÜKK KOHTUNIKUD JA KOHTUJURISTID.....	12
Artikkel 3. Kohtunike ja kohtujuristide ametiaja algus	12
Artikkel 4. Vande andmine	12
Artikkel 5. Pühalik kohustus	12
Artikkel 6. Kohtuniku või kohtujuristi ametist tagandamine	12
Artikkel 7. Ametiajase vanemuse järjestus.....	12
2. PEATÜKK EUROOPA KOHTU PRESIDENT, KODADE MOODUSTAMINE JA PEAKOHTUJURISTI VALIMINE	13
Artikkel 8. Euroopa Kohtu presidendi ja asepresidendi valimine	13
Artikkel 9. Euroopa Kohtu presidendi pädevus ja kohustused...	13
Artikkel 10. Euroopa Kohtu asepresidendi pädevus ja kohustused	13
Artikkel 11. Kodade moodustamine	13
Artikkel 12. Kodade presidentide valimine	14
Artikkel 13. Euroopa Kohtu presidendi ja asepresidendi takistatus	14
Artikkel 14. Peakohtujuristi valimine	14

* Euroopa Kohtu 25. septembri 2012. aasta kodukord (ELT L 265, 29.9.2012), mida on muudetud 18. juunil 2013 (ELT L 173, 26.6.2013, lk 65), 19. juulil 2016 (ELT L 217, 12.8.2016, lk 69), 9. aprillil 2019 (ELT L 111, 25.4.2019, lk 73), 26. novembril 2019 (ELT L 316, 6.12.2019, lk 103) ja 2. juulil 2024 (ELT L, 12.8.2024, https://eur-lex.europa.eu/eli/proc_internal/2024/2094/oj?locale=et).

3. PEATÜKK KOHTUASJADE MÄÄRAMINE ETTEKANDJA-KOHTUNIKELE JA KOHTUJURISTIDELE.....	15
Artikkel 15. Ettekandja-kohtuniku määramine.....	15
Artikkel 16. Kohtujuristi määramine	15
4. PEATÜKK KAASETTEKANDJAD.....	15
Artikkel 17. Kaasettekandjad	15
5. PEATÜKK KOHTUKANTSELEI.....	16
Artikkel 18. Kohtusekretäri ametissenimetamine	16
Artikkel 19. Asekohtusekretär.....	16
Artikkel 20. Kohtusekretäri pädevus ja kohustused.....	16
Artikkel 21. Registri pidamine	17
Artikkel 22. Tutvumine registriga ning kohtuotsuste ja -määrustega.....	17
6. PEATÜKK EUROOPA KOHTU TÖÖKORRALDUS.....	17
Artikkel 23. Euroopa Kohtu istungite koht	17
Artikkel 24. Euroopa Kohtu töökalender	18
Artikkel 25. Üldkoosolek.....	18
Artikkel 26. Protokolli koostamine.....	18
7. PEATÜKK KOHTUKOOSSEISUD	18
1. jagu. Kohtukoosseisude moodustamine.....	18
Artikkel 27. Suurkoja koosseis.....	18
Artikkel 28. Kolmest ja viiest kohtunikust koosnevate kodade koosseis	19
Artikkel 29. Kohtukoosseis seotud asjades või asja üleandmise korral.....	20
Artikkel 30. Koja presidendi takistatus	20
Artikkel 31. Kohtukoosseisu liikme takistatus	20
2 jagu. Nõupidamised	20
Artikkel 32. Nõupidamiste kord	20
Artikkel 33. Nõupidamisel osalevate kohtunike arv	21
Artikkel 34. Suurkoja kvoorum.....	21
Artikkel 35. Viiest ja kolmest kohtunikust koosnevate kodade kvoorum	21
8. PEATÜKK KEELTEKASUTUSE KORD	21
Artikkel 36. Kohtumenetluse keeled.....	21
Artikkel 37. Kohtumenetluse keele kindlaksmääramine	22
Artikkel 38. Kohtumenetluse keele kasutamine	22

Artikkel 39.	Kohtusekretäri vastutus keelekõlbusimustes.....	23
Artikkel 40.	Euroopa Kohtu väljaannetes kasutatavad keeled	24
Artikkel 41.	Autentsed tekstid.....	24
Artikkel 42.	Euroopa Kohtu tõlketalitus	24
II JAOTIS ÜLDISED MENETLUSSÄTTED		24
1. PEATÜKK ESINDAJATE, NÕUSTAJATE JA ADVOKAATIDE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED		24
Artikkel 43.	Privileegid, puutumatus ja soodustused	24
Artikkel 44.	Poolte esindajate staatus	24
Artikkel 45.	Puutumatus e äravõtmine	25
Artikkel 46.	Menetlusest kõrvaldamine	25
Artikkel 47.	Ülikooli õppejõud ja põhikohtuasja pooled.....	25
2. PEATÜKK KÄTTETOIMETAMINE		26
Artikkel 48.	Kättetoimetamise viisid	26
3. PEATÜKK TÄHTAJAD.....		26
Artikkel 49.	Tähtaegade arvutamine.....	26
Artikkel 50.	Hagi institutsiooni õigusakti peale.....	27
Artikkel 51.	Tähtaeg seoses suurte vahemaadega.....	27
Artikkel 52.	Tähtaegade määramine ja pikendamine	27
4. PEATÜKK KOHTUASJADE MENETLEMISE ERINEVAD VIISID.....		27
Artikkel 53.	Kohtuasjade menetlemise viisid.....	27
Artikkel 54.	Kohtuasjade liitmine.....	28
Artikkel 55.	Menetluse peatamine	28
Artikkel 56.	Kohtuasja otsustamise edasilükkamine.....	29
5. PEATÜKK MENETLUSE KIRJALIK OSA		29
Artikkel 57.	Menetlusdokumentide esitamine	29
Artikkel 58.	Menetlusdokumentide pikkus	30
6. PEATÜKK ESIALGNE ETTEKANNE JA KOHTUKOOSSEISU MÄÄRAMINE		30
Artikkel 59.	Esialgne ettekanne.....	30
Artikkel 60.	Asja määramine kohtukoosseisule.....	30
7. PEATÜKK MENETLUST KORRALDAVAD MEETMED JA MENETLUSTOIMINGUD.....		30
1. jagu. Menetlust korraldavad meetmed.....		31
Artikkel 61.	Menetlust korraldavad meetmed, mille võtmise otsustab Euroopa Kohus	31

Artikkel 62.	Menetlust korraldavad meetmed, mille võtmise otsustab ettekandja-kohtunik või kohtujurist.....	31
2. jagu.	Menetlustoimingud.....	31
Artikkel 63.	Menetlustoimingute teostamise otsustamine	31
Artikkel 64.	Menetlustoimingute kindlaksmääramine	31
Artikkel 65.	Menetlustoimingute teostamisel osalemine.....	32
Artikkel 66.	Tunnistajate ütlused.....	32
Artikkel 67.	Tunnistajate ärakuulamine	32
Artikkel 68.	Tunnistaja vanne	32
Artikkel 69.	Rahatrahv	33
Artikkel 70.	Ekspertiis	33
Artikkel 71.	Ekspertiisi vanne.....	33
Artikkel 72.	Tunnistaja või ekspertiisi taandamine	33
Artikkel 73.	Tunnistaja ja ekspertiisi kulud	33
Artikkel 74.	Menetlustoimingute teostamise istungi protokoll....	34
Artikkel 75.	Menetluse suulise osa avamine pärast menetlustoimingute lõpetamist.....	34
8. PEATÜKK	MENETLUSE SUULINE OSA.....	34
Artikkel 76.	Kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks .	34
Artikkel 77.	Ühine kohtuistung	35
Artikkel 78.	Kohtuistungil osalemine videokonferentsi teel.....	35
Artikkel 79.	Kinnine kohtuistung	35
Artikkel 80.	Kohtuistungi käik.....	35
Artikkel 81.	Kohtuistungi lõpetamine.....	36
Artikkel 82.	Kohtujuristi ettepaneku esitamine	36
Artikkel 83.	Suulise osa avamine või uuendamine	36
Artikkel 84.	Kohtuistungi protokoll.....	37
Artikkel 85.	Kohtuistungi salvestamine	37
9. PEATÜKK	KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED	37
Artikkel 86.	Kohtuotsuse kuulutamise kuupäev	37
Artikkel 87.	Kohtuotsuse sisu	37
Artikkel 88.	Kohtuotsuse kuulutamine ja kättetoimetamine.....	38
Artikkel 89.	Kohtumääruse sisu	38
Artikkel 90.	Kohtumääruse allakirjutamine ja kättetoimetamine.	39
Artikkel 91.	Kohtuotsuste ja -määruste jõustumine	39
Artikkel 92.	Avaldamine Euroopa Liidu Teatajas	39

III JAOTIS EELOTSUSETAOTLUSED.....	39
1. PEATÜKK ÜLDSÄTTED	39
Artikkel 93. Kohaldamisala	39
Artikkel 93a. Eelotsusetaotluse esialgne analüüs	39
Artikkel 94. Eelotsusetaotluse sisu	40
Artikkel 95. Anonüümseks muutmine ja isikuandmete avaldamata jätmine	40
Artikkel 96. Eelotsusemenetluses osalemine	41
Artikkel 97. Põhikohtuasja pooled	41
Artikkel 98. Eelotsusetaotluse tõlkimine ja kättetoimetamine	42
Artikkel 99. Vastamine põhistatud määrusega	42
Artikkel 100. Euroopa Kohtusse pöördumine	42
Artikkel 101. Selgituste küsimine	43
Artikkel 102. Eelotsusemenetluse kulud	43
Artikkel 103. Kohtuotsuste ja -määruste parandamine	43
Artikkel 104. Eelotsuste tõlgendamine	43
2. PEATÜKK EELOTSUSE KIIRENDATUD MENETLUS.....	43
Artikkel 105. Kiirendatud menetlus	43
Artikkel 106. Menetlusedokumentide edastamine.....	44
3. PEATÜKK EELOTSUSE KIIRMENETLUS	44
Artikkel 107. Eelotsuse kiirmenetluse kohaldamisala.....	44
Artikkel 108. Kiirmenetluse kohaldamise otsustamine	45
Artikkel 109. Kiirmenetluse kirjalik osa	45
Artikkel 110. Kättetoimetamine ja teavitamine pärast menetluse kirjaliku osa lõpetamist.....	46
Artikkel 111. Menetluse kirjaliku osa ärajätmine	46
Artikkel 112. Asja sisuline lahendamine.....	46
Artikkel 113. Kohtukoosseis.....	46
Artikkel 114. Menetlusedokumentide edastamine.....	46
4. PEATÜKK MENETLUS PÄRAST KOHTUASJA SUUNAMIST	47
Artikkel 114a. Üldkohtu poolt põhikirja artikli 54 teise lõigu alusel suunatud eelotsusetaotlused	47
Artikkel 114b. Üldkohtu poolt ELTL artikli 256 lõike 3 teise lõigu alusel suunatud eelotsusetaotlused	47
5. PEATÜKK TASUTA ÕIGUSABI	47
Artikkel 115. Tasuta õigusabi taotlus	47
Artikkel 116. Tasuta õigusabi otsustamine	48

Artikkel 117. Tasuta õigusabi andmiseks makstavad summad.....	48
Artikkel 118. Tasuta õigusabi tagasivõtmine	48
IV JAOTIS HAGID.....	48
1. PEATÜKK POOLTE ESINDAMINE	48
Artikkel 119. Kohustus olla esindatud.....	48
2. PEATÜKK MENETLUSE KIRJALIK OSA.....	49
Artikkel 120. Hagiavalduse sisu.....	49
Artikkel 121. Dokumentide kättetoimetamisega seotud teave.....	49
Artikkel 122. Hagiavalduse lisad	49
Artikkel 123. Hagiavalduse kättetoimetamine	50
Artikkel 124. Kostja vastuse sisu	50
Artikkel 125. Dokumentide edastamine.....	50
Artikkel 126. Repliik ja vasturepliik.....	50
3. PEATÜKK VÄITED JA TÕENDID.....	51
Artikkel 127. Uued väited.....	51
Artikkel 128. Tõendid ja nende pakkumine	51
4. PEATÜKK MENETLUSSE ASTUMINE.....	51
Artikkel 129. Menetlusse astumise ese ja tagajärjed.....	51
Artikkel 130. Menetlusse astumise avaldus	52
Artikkel 131. Menetlusse astumise avalduse lahendamine.....	52
Artikkel 132. Kirjalike seisukohtade esitamine	53
5. PEATÜKK KIIRENDATUD MENETLUS.....	53
Artikkel 133. Kiirendatud menetluse kohaldamise otsustamine	53
Artikkel 134. Menetluse kirjalik osa.....	53
Artikkel 135. Menetluse suuline osa.....	54
Artikkel 136. Asja sisuline lahendamine.....	54
6. PEATÜKK KOHTUKULUD.....	54
Artikkel 137. Otsus kohtukulude kohta	54
Artikkel 138. Kohtukulude jaotamise üldreeglid.....	54
Artikkel 139. Põhjendamatult või pahatahtlikult tekitatud kulud...	54
Artikkel 140. Menetlusse astujate kohtukulud	54
Artikkel 141. Kohtukulud hagist loobumise korral.....	55
Artikkel 142. Kohtukulud lahendi tegemise vajaduse äralangemisel	55
Artikkel 143. Menetlusega seotud kulud.....	55
Artikkel 144. Hüvitamisele kuuluvad kulud.....	55

Artikkel 145. Hüvitamise le kuuluvate kulude vaidlustamine	55
Artikkel 146. Maksevahendid	56
7. PEATÜKK POOLTE KOKKULEPE, HAGIST LOOBUMINE, KOHTULAHENDI TEGEMISE VAJADUSE ÄRALANGEMINE JA MENETLUSKÜSIMUSED	56
Artikkel 147. Poolte kokkulepe	56
Artikkel 148. Hagist loobumine	56
Artikkel 149. Kohtulahendi tegemise vajaduse äralangemine	57
Artikkel 150. Avalikust huvist tulenev asja läbivaatamist takistav asjaolu	57
Artikkel 151. Vastuväited ja menetlusküsimused	57
8. PEATÜKK TAGASELJAOTSUS	57
Artikkel 152. Tagaseljaotsus	57
9. PEATÜKK KOHTUOTSUSTE JA -MÄÄRUSTEGA SEOTUD TAOTLUSED JA AVALDUSED	58
Artikkel 153. Pädev kohtukoosseis	58
Artikkel 154. Kohtulahendi parandamine	58
Artikkel 155. Lahendamata jätmine	59
Artikkel 156. Kaja	59
Artikkel 157. Kohtulahendi vaidlustamine kolmanda isiku poolt ..	59
Artikkel 158. Tõlgendamine	60
Artikkel 159. Teistmine	60
Artikkel 159a. Ilmselgelt vastuvõetamatud või ilmselgelt põhjendamatud taotlused ja avaldused	61
10. PEATÜKK ÕIGUSAKTI KOHALDAMISE PEATAMINE JA MUUD AJUTISED MEETMED	61
Artikkel 160. Õigusakti kohaldamise peatamise või ajutiste meetmete taotlus	61
Artikkel 161. Taotluse lahendamine	62
Artikkel 162. Täitmise peatamise või ajutiste meetmete kohaldamise määrus	62
Artikkel 163. Asjaolude muutumine	62
Artikkel 164. Uus taotlus	62
Artikkel 165. ELTL artiklite 280 ja 299 ning EAA artikli 164 alusel esitatud taotlus	62
Artikkel 166. EAA artikli 81 alusel esitatud taotlus	62
V JAOTIS APELLATSIOONKAEBUSE ESITAMINE ÜLDKOHTU LAHENDI PEALE	63
1. PEATÜKK APELLATSIOONKAEBUSE VORM, SISU JA NÕUDED	63

Artikkel 167. Apellatsioonkaebuse esitamine	63
Artikkel 168. Apellatsioonkaebuse sisu	63
Artikkel 169. Apellatsioonkaebuse nõuded, väited ja argumendid	64
Artikkel 170. Nõuded apellatsioonkaebuse põhjendatuks tunnistamise korral	64
1A. PEATÜKK PÕHIKIRJA ARTIKLIS 58A ETTE NÄHTUD APPELLATSIOONKAEBUSTE MENETLUSSE VÕTMISE OTSUSTAMINE	64
Artikkel 170a. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotlus	64
Artikkel 170b. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamine	65
2. PEATÜKK VASTUS APPELLATSIOONKAEBUSELE, REPLIIK JA VASTUREPLIIK	65
Artikkel 171. Apellatsioonkaebuse kättetoimetamine	65
Artikkel 172. Pooled, kes võivad esitada vastuse apellatsioonkaebusele	66
Artikkel 173. Vastuse sisu	66
Artikkel 174. Vastuse nõuded	66
Artikkel 175. Repliiik ja vasturepliiik	66
3. PEATÜKK VASTUAPELLATSIOONKAEBUSE VORM, SISU JA NÕUDED	66
Artikkel 176. Vastuapellatsioonkaebus	66
Artikkel 177. Vastuapellatsioonkaebuse sisu	67
Artikkel 178. Vastuapellatsioonkaebuse nõuded, väited ja argumendid	67
4. PEATÜKK VASTUAPELLATSIOONKAEBUSELE JÄRGNEVAD MENETLUSDOKUMENDID	67
Artikkel 179. Vastus vastuapellatsioonkaebusele	67
Artikkel 180. Vastuapellatsioonkaebusele järgnev repliiik ja vasturepliiik	67
5. PEATÜKK APPELLATSIOONKAEBUSED, MIS LAHENDATAKSE KOHTUMÄÄRUSEGA	68
Artikkel 181. Ilmselgelt vastuvõetamatu või ilmselgelt põhjendamatu apellatsioonkaebus või vastuapellatsioonkaebus	68
Artikkel 182. Ilmselgelt põhjendatud apellatsioonkaebus või vastuapellatsioonkaebus	68
6. PEATÜKK APPELLATSIOONIASJA REGISTRIST KUSTUTAMISE TAGAJÄRJED VASTUAPELLATSIOONKAEBUSELE	68

Artikkel 183.	Apellatsioonkaebusest loobumise või apellatsioonkaebuse ilmselge vastuvõetamatuse tagajärjed vastuapellatsioonkaebusele	69
7.	PEATÜKK KOHTUKULUD JA TASUTA ÕIGUSABI APELLATSIOONKAEBUSTE KORRAL	69
Artikkel 184.	Kohtukulude küsimuse lahendamine apellatsioonkaebuste korral.....	69
Artikkel 185.	Tasuta õigusabi	69
Artikkel 186.	Kaebuse esitamisele eelnev tasuta õigusabi taotlus .	70
Artikkel 187.	Tasuta õigusabi taotluse lahendamine.....	70
Artikkel 188.	Tasuta õigusabi andmiseks makstavad summad.....	70
Artikkel 189.	Tasuta õigusabi tagasivõtmine	71
8.	PEATÜKK MUUD APELLATSIOONIMENETLUSELE KOHALDATAVAD SÄTTED.....	71
Artikkel 190.	Muud apellatsioonimenetlusele kohaldatavad sätted	71
Artikkel 190a.	Üldkohtule tema kodukorra artikli 105 alusel esitatud andmete või dokumentide käsitlemine.....	71
VI JAOTIS		72
ÜLDKOHTU LAHENDITE UUESTI LÄBIVAATAMINE		72
Artikkel 191.	Uuesti läbivaatamisega tegelev koda	72
Artikkel 192.	Uuesti läbivaatamisele kuuluda võivatest lahenditest teavitamine	72
Artikkel 193.	Apellatsioonkaebuse kohta tehtud lahendi uuesti läbivaatamine	72
Artikkel 193a.	Uuesti läbivaatamise ettepaneku tegemata jätmine..	73
Artikkel 194.	Eelotsusetaotluse kohta tehtud lahendi uuesti läbivaatamine	73
Artikkel 195.	Asja sisuline lahendamine pärast otsust see uuesti läbi vaadata	74
VII JAOTIS ARVAMUSE TAOTLUSED		74
Artikkel 196.	Menetluse kirjalik osa.....	74
Artikkel 197.	Ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi määramine	74
Artikkel 198.	Kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks .	75
Artikkel 199.	Arvamuse andmise tähtaeg	75
Artikkel 200.	Arvamuse kuulutamine.....	75
VIII JAOTIS ERMENETLUSED.....		75
Artikkel 201.	Vahekohtukomitee otsuste edasikaebamine	75
Artikkel 202.	EAA artiklis 103 osutatud menetlus	76
Artikkel 203.	EAA artiklites 104 ja 105 osutatud menetlused.....	76

Artikkel 204. EMP lepingu artikli 111 lõikes 3 sätestatud menetlus	76
Artikkel 205. ELL artiklis 35, enne Lissaboni lepingu jõustumist kehtinud versioonis, osutatud kohtuvaidluste lahendamine.....	77
Artikkel 206. ELTL artiklis 269 osutatud taotlused.....	77
LÕPPSÄTTED	77
Artikkel 207. Lisasätted.....	77
Artikkel 208. Rakendussätted	77
Artikkel 209. Kehtetuks tunnistamine	78
Artikkel 210. Käesoleva kodukorra avaldamine ja jõustumine	78

EELSÄTTED

Artikkel 1. Mõisted

1. Käesolevas kodukorras kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) Euroopa Liidu lepingu sätetele viidates märgitakse kõigepealt lühend „ELL“ ja seejärel selle lepingu viidatav artikkel,
- b) Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetele viidates märgitakse kõigepealt lühend „ELTL“ ja seejärel selle lepingu viidatav artikkel,
- c) Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu sätetele viidates märgitakse kõigepealt lühend „EAA“ ja seejärel selle lepingu viidatav artikkel,
- d) *põhikirja* – protokoll Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta,
- e) *EMP leping* – Euroopa Majanduspiirkonna leping,¹
- f) *nõukogu määrus nr 1* – nõukogu 15. aprilli 1958. aasta määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled.²

2. Käesoleva kodukorra tähenduses on:

- a) *institutsioonid* – ELL artikli 13 lõikes 1 loetletud liidu institutsioonid ning organid või asutused, mis on loodud aluslepingutega või nende rakendamiseks vastu võetud õigusaktiga ja mis võivad olla poolteks Euroopa Kohtus,
- b) *EFTA järelevalveamet* – EMP lepingus nimetatud järelevalveamet,
- c) *põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud* – kõik pooled, riigid, institutsioonid, organid ja asutused, kellel on nimetatud artikli alusel õigus esitada seisukohti või kirjalikke märkusi eelotsusemenetluses.

Artikkel 2. Kodukorra ulatus

Käesoleva kodukorra sätted rakendavad ja vajaduse korral täiendavad asjakohaseid ELL, ELTL ja EAA sätteid ning põhikirja.

¹ EÜT L 1, 3.1.1994, lk 27; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3.

² EÜT 17, 6.10.1958, lk 385; ELT eriväljaanne 01/01, lk 3.

I JAOTIS

EUROOPA KOHTU KORRALDUS

1. peatükk

KOHTUNIKUD JA KOHTUJURISTID

Artikkel 3. Kohtunike ja kohtujuristide ametiaja algus

Kohtuniku või kohtujuristi ametiaeg algab ametisse nimetamise aktis märgitud kuupäeval. Kui selles aktis ametiaja alguse kuupäeva märgitud ei ole, algab ametiaeg ametisse nimetamise akti *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise kuupäeval.

Artikkel 4. Vande andmine

Enne oma kohustuste täitmisele asumist annavad kohtunikud ja kohtujuristid esimesel avalikul Euroopa Kohtu istungil, millel nad pärast ametisse nimetamist osalevad, põhikirja artiklis 2 ette nähtud järgmise vande:

„Töotan täita oma kohustusi erapooletult ja kohusetundlikult; töotan hoida kohtu nõupidamiste saladust.“

Artikkel 5. Pühalik kohustus

Vahetult pärast vande andmist kirjutavad kohtunikud ja kohtujuristid alla avaldusele, millega nad võtavad põhikirja artikli 4 kolmandas lõigus ette nähtud pühaliku kohustuse.

Artikkel 6. Kohtuniku või kohtujuristi ametist tagandamine

1. Kui Euroopa Kohtul palutakse põhikirja artikli 6 alusel otsustada, kas kohtunik või kohtujurist ei vasta enam oma ametikoha nõuetele või ei täida sellest tulenevaid kohustusi, palub president asjaomasel isikul esitada oma selgitused.

2. Euroopa Kohus teeb otsuse ilma kohtusekretäri kohalolekuta.

Artikkel 7. Ametialase vanemuse järjestus

1. Kohtunike ja kohtujuristide ametialast vanemust arvutatakse ametikohustuste täitmisele asumisest.

2. Võrdse ametis oldud aja korral määratakse ametialase vanemuse järjestus vanuse alusel.

3. Uueks ametiajaks tagasi nimetatud kohtunikud ja kohtujuristid säilitavad oma järjestuse.

2. peatükk

EUROOPA KOHTU PRESIDENT, KODADE MOODUSTAMINE JA PEAKOHTUJURISTI VALIMINE

Artikkel 8. Euroopa Kohtu presidendi ja asepresidendi valimine

1. Kohtunikud valivad endi seast kohe pärast ELTL artikli 253 teises lõigus sätestatud kohtunike osalist asendamist kolmeks aastaks Euroopa Kohtu presidendi.
2. Kui presidendi ametikoht vabaneb enne ettenähtud ametiaja lõppemist, valitakse ülejäänud ametiajaks asendaja.
3. Käesolevas artiklis ette nähtud valimistel on hääletamine salajane. Valituks osutub üle poolte Euroopa Kohtu kohtunike hääled saanud kohtunik. Kui ükski kohtunik ei saa niisugust häälteenamust, korraldatakse järgmisi hääletusvoore seni, kuni see häälteenamus saavutatakse.
4. Seejärel valivad kohtunikud eelmises lõikes sätestatud korras endi seast Euroopa Kohtu asepresidendi. Kui tema ametikoht vabaneb enne ettenähtud ametiaja lõppemist, kohaldatakse lõiget 2.
5. Käesoleva artikli kohaselt valitud presidendi ja asepresidendi nimi avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 9. Euroopa Kohtu presidendi pädevus ja kohustused

1. President esindab Euroopa Kohut.
2. President juhib Euroopa Kohtu tegevust. Ta juhatab Euroopa Kohtu liikmete üldkoosolekuid ning täiskogu ja suurkoja kohtuistungeid ja nõupidamisi.
3. President tagab institutsiooni talituste sujuva toimimise.

Artikkel 10. Euroopa Kohtu asepresidendi pädevus ja kohustused

1. Asepresident abistab Euroopa Kohtu presidenti tema ülesannete täitmisel ja asendab teda, kui presidendil esineb takistus.
2. Kui president seda palub, asendab ta presidenti käesoleva kodukorra artikli 9 lõigetes 1 ja 3 sätestatud ülesannete täitmisel.
3. Euroopa Kohus määrab otsusega kindlaks, millistel tingimustel asendab asepresident Euroopa Kohtu presidenti tema kohtunikuülesannete täitmisel. See otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 11. Kodade moodustamine

1. Euroopa Kohus moodustab põhikirja artikli 16 kohaselt kolmest ja viiest kohtunikust koosnevad koad ja määrab nendesse kohtunikud.

2. Euroopa Kohus määrab viiest kohtunikust koosnevad kojad, kes ühe aasta jooksul lahendavad artiklites 107 ning 193 ja 194 märgitud kohtuasju.
3. Artikli 60 kohaselt Euroopa Kohtu koosseisule määratud kohtuasjade puhul tähendab käesolevas kodukorras kasutatud termin „Euroopa Kohus“ vastavat koosseisu.
4. Kolmest või viiest kohtunikust koosnevale kojale määratud kohtuasjade menetlemisel on Euroopa Kohtu presidendi volitused koja presidendil.
5. Kohtunike kodadesse määramise otsus ja otsus artiklites 107 ning 193 ja 194 märgitud kohtuasju lahendama määratud kodade kohta avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 12. Kodade presidentide valimine

1. Kohtunikud valivad kohe pärast Euroopa Kohtu presidendi ja asepresidendi valimist kolmeks aastaks viiest kohtunikust koosnevate kodade presidendid.
2. Seejärel valivad kohtunikud üheks aastaks kolmest kohtunikust koosnevate kodade presidendid.
3. Kohaldatakse artikli 8 lõigete 2 ja 3 sätteid.
4. Käesoleva artikli kohaselt valitud kodade presidentide nimed avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 13. Euroopa Kohtu presidendi ja asepresidendi takistus

Kui Euroopa Kohtu presidendil ja asepresidendil esineb takistus, täidab presidendi ametikohustusi üks viiest kohtunikust koosneva koja presidentidest või kui see ei ole võimalik, siis üks kolmest kohtunikust koosneva koja presidentidest või kui see ei ole võimalik, siis üks ülejäänud kohtunist, kes määratakse vastavalt artiklis 7 sätestatud järjestusele.

Artikkel 14. Peakohtujuristi valimine

1. Kohtujuristid valivad endi seast kohe pärast ELTL artikli 253 teises lõigus sätestatud osalist asendamist kolmeks aastaks peakohtujuristi.
2. Kui peakohtujurist lahkub ametist enne ettenähtud ametiaja lõppemist, asendatakse ta ülejäänud ametiajaks.
3. Käesolevas artiklis ette nähtud valimistel on hääletamine salajane. Valituks osutub üle poolte Euroopa Kohtu kohtujuristide hääled saanud kohtujurist. Kui ükski kohtujurist ei saa niisugust häälteenamust, korraldatakse järgmisi hääletusvoore seni, kuni see häälteenamus saavutatakse.
4. Käesoleva artikli kohaselt valitud peakohtujuristi nimi avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

3. peatükk

KOHTUASJADE MÄÄRAMINE ETTEKANDJA-KOHTUNIKELE JA KOHTUJURISTIDELE

Artikkel 15. Ettekandja-kohtuniku määramine

1. Pärast menetluse algatusdokumendi esitamist määrab Euroopa Kohtu president nii kiiresti kui võimalik selle kohtuasjaga tegelemiseks ettekandja-kohtuniku.
2. Artiklites 107 ning 193 ja 194 märgitud kohtuasjades valitakse ettekandja-kohtunik artikli 11 lõike 2 kohaselt määratud koja kohtunike seast selle koja presidendi ettepanekul. Kui koda otsustab vastavalt artiklile 109, et eelotsusetaotlust ei lahendada kiirmenetluses, võib Euroopa Kohtu president määrata ettekandja-kohtunikuks mõnda teise kotta kuuluva kohtuniku.
3. Kui ettekandja-kohtunikul esineb takistus, võtab Euroopa Kohtu president vajalikud meetmed.

Artikkel 16. Kohtujuristi määramine

1. Peakohtujurist määrab kohtuasjad kohtujuristidele.
2. Kui kohtujuristil esineb takistus, võtab peakohtujurist vajalikud meetmed.

4. peatükk

KAASETTEKANDJAD

Artikkel 17. Kaasettekandjad

1. Euroopa Kohus teeb põhikirja artikli 13 kohaselt ettepaneku kaasettekandjate ametisse nimetamiseks, kui ta leiab, et menetluses olevate kohtuasjade läbivaatamine ja nendega seotud menetlustoimingud seda nõuavad.
2. Kaasettekandjate ülesandeks on eelkõige:
 - a) abistada Euroopa Kohtu presidenti ajutiste meetmete kohaldamise menetluses,
 - b) abistada ettekandja-kohtunikke nende töös.
3. Oma ülesannete täitmisel vastutavad kaasettekandjad vastavalt Euroopa Kohtu presidendi, koja presidendi või ettekandja-kohtuniku ees.
4. Enne oma kohustuste täitmisele asumist annab kaasettekandja Euroopa Kohtu ees käesoleva kodukorra artiklis 4 sätestatud vande.

5. peatükk

KOHTUKANTSELEI

Artikkel 18. Kohtusekretäri ametissenimetamine

1. Euroopa Kohus nimetab ametisse kohtusekretäri.
2. Kui kohtusekretäri ametikoht on täitmata, avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohane teadaanne. Huvitatud isikutel palutakse esitada tähtaja jooksul, mis ei tohi olla lühem kui kolm nädalat, oma avaldus, millele lisatakse täielikud andmed nende kodakondsuse, ülikoolidiplomite, keelteoskuse ning praeguste ja endiste ametite kohta, samuti nende kohtualase ja rahvusvahelise kogemuse kohta.
3. Hääletamine, millel osalevad kohtunikud ja kohtujuristid, toimub vastavalt käesoleva kodukorra artikli 8 lõikes 3 sätestatud menetlusele.
4. Kohtusekretär nimetatakse ametisse kuueks aastaks. Kohtusekretäri võib uueks ametiajaks tagasi nimetada. Euroopa Kohus võib otsustada ametisoleva kohtusekretäri uueks ametiajaks tagasinimetamise käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud menetlust kasutamata.
5. Kohtusekretär annab artiklis 4 ette nähtud vande ja kirjutab alla artiklis 5 ette nähtud avaldusele.
6. Kohtusekretäri võib ametist tagandada üksnes juhul, kui ta ei vasta enam oma ametikoha nõuetele või ei täida sellest tulenevaid kohustusi. Euroopa Kohus teeb vastava otsuse, olles eelnevalt andnud kohtusekretärile võimaluse esitada oma selgitused.
7. Kui kohtusekretäri ametikoht vabaneb ennetähtaegselt, nimetab Euroopa Kohus kuueks aastaks ametisse uue kohtusekretäri.
8. Käesoleva artikli kohaselt valitud kohtusekretäri nimi avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 19. Asekohtusekretär

Euroopa Kohus võib kohtusekretäri suhtes kohaldatavat menetlust järgides nimetada ametisse asekohtusekretäri, kes abistab kohtusekretäri ja asendab teda juhul, kui kohtusekretäril esineb takistus.

Artikkel 20. Kohtusekretäri pädevus ja kohustused

1. Kohtusekretär vastutab Euroopa Kohtu presidendi järelevalve all kõigi dokumentide vastuvõtmise, edastamise ja säilitamise ning käesoleva kodukorraga ette nähtud kättetoimetamise korraldamise eest.
2. Kohtusekretär abistab Euroopa Kohtu liikmeid kõigi nende ametikohustuste täitmisel.

3. Kohtusekretär on pitsatihoidja ja ta vastutab arhiivi eest. Ta korraldab Euroopa Kohtu väljaannete, eelkõige kohtulahendite kogumiku avaldamise.
4. Kohtusekretär juhib Euroopa Kohtu presidendi järelevalve all institutsiooni talitust. Ta vastutab personalijuhtimise ja asutuse haldamise eest ning eelarve koostamise ja täitmise eest.

Artikkel 21. Registri pidamine

1. Kohtukantseleis peetakse kohtusekretäri vastutusel registrit, kuhu kantakse esitamise järjekorras kõik menetluskohandid ning neile lisatud tõendid ja dokumendid.
2. Kohtusekretär teeb registrisse kandmise märke dokumendi originaalile ja poole taotlusel tema selleks esitatud ärakirjadele.
3. Registrikanded ja eelmises lõikes nimetatud märked on autentsed.
4. *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatakse teadaanne, milles märgitakse hagiavalduse registrisse kandmise kuupäev, poolte nimed või vajadusel neid asendavad initsiaalid, hagiavalduse või apellatsioonkaebuse nõuded ning ülevaade väidetest ja peamistest argumentidest.
5. Käesoleva kodukorra III jaotises ette nähtud juhtudel märgitakse *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatavas teadaandes eelotsusetaotluse esitamise kuupäev, eelotsusetaotluse esitanud kohus, põhikohtuasja poolte nimed või vajadusel neid asendavad initsiaalid ja Euroopa Kohtule esitatud küsimused.

Artikkel 22. Tutvumine registriga ning kohtuotsuste ja -määrustega

1. Iga isik võib tutvuda registriga kohtukantseleis ja saada tasu eest ärakirju või väljavõtteid vastavalt kohtukantselei tasumääradele, mille kohtusekretäri ettepanekul kinnitab Euroopa Kohus.
2. Kohtuasja pool võib saada menetluskohandite tõestatud ärakirju vastavalt kohtukantselei tasumääradele.
3. Iga isik võib saada kohtuotsuste ja -määruste tõestatud ärakirju vastavalt kohtukantselei tasumääradele.

6. peatükk

EUROOPA KOHTU TÖÖKORRALDUS

Artikkel 23. Euroopa Kohtu istungite koht

Euroopa Kohus võib valida ühe või mitme kindlaksmääratud istungi pidamiseks koha väljaspool oma asukohta.

Artikkel 24. Euroopa Kohtu töökalender

1. Kohtu tööaasta algab kalendriaasta 7. oktoobril ja lõpeb järgmise aasta 6. oktoobril.
2. Euroopa Kohus määrab kindlaks kohtutöö vaheajad.
3. Kiireloomulistel asjaoludel võib president kutsuda kohtunikud ja kohtujuristid kokku kohtutöö vaheaegadel.
4. Euroopa Kohus järgib oma asukohariigi ametlikke puhkepäevi.
5. Euroopa Kohus võib põhjendatud juhtudel anda kohtunikele ja kohtujuristidele ametipuhkust.
6. Kohtutöö vaheaegade kuupäevad ja ametlike puhkepäevade nimekiri avaldatakse igal aastal *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 25. Üldkoosolek

Euroopa Kohus lahendab haldusküsimusi või otsustab käesoleva kodukorra artiklis 59 osutatud esialgses ettekandes esitatud ettepanekute üle üldkoosolekul, kus osalevad hääleõigusega kõik kohtunikud ja kohtujuristid. Kohtusekretär viibib kohal, kui Euroopa Kohus ei otsusta teisiti.

Artikkel 26. Protokollide koostamine

Kui Euroopa Kohtu koosolek toimub ilma kohtusekretäri kohalolekuta, teeb kohus protokollide koostamise vajaduse korral ülesandeks käesoleva kodukorra artikli 7 tähenduses kõige nooremale kohtunikule ning protokollile kirjutavad alla president ja nimetatud kohtunik.

7. peatükk

KOHTUKOOSSEISUD

1. jagu. Kohtukoosseisude moodustamine

Artikkel 27. Suurkoja koosseis

1. Suurkoja koosseisu kuuluvad igas kohtuasjas Euroopa Kohtu president ja asepresident, kolm viiest kohtunikust koosneva koja presidenti, ettekandja-kohtunik ja veel nii mitu kohtunikku, et liikmete koguarv oleks viisteist. Viimasena nimetatud kohtunikud ja kolm viiest kohtunikust koosneva koja presidenti määratakse käesoleva artikli lõigetes 3 ja 4 osutatud nimekirjadest vastavalt nendes sätestatud järjestusele. Iga suurkojale määratud kohtuasja puhul on mõlemas nimekirjas lähtekohaks kohtuniku nimi, mis asub vahetult selle kohtuniku nime järel, kes määrati vastavast nimekirjast viimasena eelmise suurkojale suunatud kohtuasja koosseisu.
2. Pärast Euroopa Kohtu presidendi ja asepresidendi ning seejärel viiest kohtunikust koosnevate kodade presidentide valimist koostatakse suurkoja

koosseisu määramiseks nimekiri viiest kohtunikust koosnevate kodade presidentidest ja nimekiri ülejäänud kohtunistest.

3. Viiest kohtunikust koosnevate kodade presidentide nimekirjas järgitakse käesoleva kodukorra artiklis 7 sätestatud järjestust.

4. Ülejäänud kohtuniste nimekirjas järgitakse käesoleva kodukorra artiklis 7 sätestatud järjestust vaheldumisi vastupidise järjestusega: nimekirja esimene kohtunik on nimetatud artiklis esimesel järjekohal, teine kohtunik on viimasel järjekohal, kolmas kohtunik on teisel järjekohal, neljas kohtunik eelviimasel ja nii edasi.

5. Lõigetes 3 ja 4 osutatud nimekirjad avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

6. Kohtuasjades, mis on suunatud suurkojale kohtuniste osalise asendamise aasta algusest kuni ajani, mil asendamine on toimunud, võib määrata kohtukoosseisu täiendamiseks kaks lisakohtunikku, kuni püsib ebakindlus põhikirja artikli 17 kolmandas lõigus ette nähtud kvoorumi saavutamise osas. Lisakohtunisteks on need kaks kohtunikku, kes paiknevad lõikes 4 osutatud nimekirjas vahetult selle kohtuniku järel, kes määrati kohtuasjas viimasena suurkoja koosseisu.

7. Lisakohtunikud asendavad lõikes 4 osutatud nimekirja järjestuse alusel neid kohtunikke, kes ei saa selle kohtuasja lahendamisel osaleda.

Artikkel 28. Kolmest ja viiest kohtunikust koosnevate kodade koosseis

1. Kolmest ja viiest kohtunikust koosnevad kojad moodustatakse iga kohtuasja jaoks koja presidendist, ettekandja-kohtunikust ja veel nii mitmest kohtunikust, et kokku oleks vastavalt kolm või viis kohtunikku. Viimasena nimetatud kohtunikud määratakse lõigetes 2 ja 3 märgitud nimekirjadest vastavalt neis esitatud järjestusele. Iga kojale määratud kohtuasja puhul on nimekirjas lähtekohaks kohtuniku nimi, mis asub vahetult selle kohtuniku nime järel, kes määrati nimekirjast viimasena eelmise sellele kojale suunatud kohtuasja koosseisu.

2. Viiest kohtunikust koosnevate kodade moodustamiseks koostatakse pärast kodade presidentide valimist nimekirjad, kuhu kantakse igasse kotta määratud kohtunikud, välja arvatud selle president. Nimekirjad koostatakse samal viisil nagu artikli 27 lõikes 4 märgitud nimekiri.

3. Kolmest kohtunikust koosnevate kodade moodustamiseks koostatakse pärast kodade presidentide valimist nimekirjad, kuhu kantakse igasse kotta määratud kohtunikud, välja arvatud selle president. Nimekirjad koostatakse artiklis 7 sätestatud järjestuse alusel.

4. Lõigetes 2 ja 3 osutatud nimekirjad avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 29. Kohtukoosseis seotud asjades või asja üleandmise korral

1. Kui Euroopa Kohus leiab, et mitut kohtuasja peab menetlema koos sama kohtukoosseis, menetleb kohtuasja koosseis, mis on määratud kohtuasjas, mille esialgne ettekanne vaadati läbi esimesena.
2. Kui koda, kellele kohtuasi on määratud, palub Euroopa Kohtul määrata käesoleva kodukorra artikli 60 lõike 3 alusel asi läbivaatamiseks suuremale kohtukoosseisule, kuuluvad sellesse koosseisu ka kohtuasja üle andnud koja liikmed.

Artikkel 30. Koja presidendi takistatus

1. Kui viiest kohtunikust koosneva koja presidendil esineb takistus, täidab koja presidendi ametiülesandeid kolmest kohtunikust koosneva koja president, kes on määratud vajaduse korral vastavalt käesoleva kodukorra artiklis 7 sätestatud järjestusele, või juhul, kui sellesse kohtukoosseisu ei kuulu ükski kolmest kohtunikust koosneva koja presidentidest, siis üks kohtunikest, kes on määratud vastavalt artiklis 7 sätestatud järjestusele.
2. Kui kolmest kohtunikust koosneva koja presidendil esineb takistus, täidab koja presidendi ametiülesandeid üks selle kohtukoosseisu kohtunikest, kes on määratud vastavalt artiklis 7 sätestatud järjestusele.

Artikkel 31. Kohtukoosseisu liikme takistatus

1. Kui suurkoja liikmel esineb takistus, asendab teda teine kohtunik vastavalt artikli 27 lõikes 4 osutatud nimekirja järjestusele.
2. Kui viiest kohtunikust koosneva koja liikmel esineb takistus, asendab teda teine samasse kotta kuuluv kohtunik vastavalt artikli 28 lõikes 2 osutatud nimekirja järjestusele. Kui kohtunikku, kellel esineb takistus, ei saa asendada samasse kotta kuuluv kohtunik, teavitab koja president sellest Euroopa Kohtu presidenti, kes võib määrata koja koosseisu täiendamiseks vajaliku kohtuniku.
3. Kui kolmest kohtunikust koosneva koja liikmel esineb takistus, asendab teda teine samasse kotta kuuluv kohtunik vastavalt artikli 28 lõikes 3 osutatud nimekirja järjestusele. Kui kohtunikku, kellel esineb takistus, ei saa asendada samasse kotta kuuluv kohtunik, teavitab koja president sellest Euroopa Kohtu presidenti, kes võib määrata koja koosseisu täiendamiseks vajaliku kohtuniku.

2 jagu. Nõupidamised

Artikkel 32. Nõupidamiste kord

1. Euroopa Kohtu nõupidamised on salajased ja jäävad salajaseks.
2. Kui on toimunud kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, võivad nõupidamisel osaleda üksnes kohtuistungil osalenud kohtunikud ja kohtuasja ettevalmistamisel osalenud kaasettekandja, kui ta on määratud.

3. Iga nõupidamisel osalev kohtunik avaldab oma arvamuse ja põhjendab seda.
4. Euroopa Kohtu otsus põhineb järeldustel, millega kohtunike enamus pärast lõpparutelu nõustub.

Artikkel 33. Nõupidamisel osalevate kohtunike arv

Kui seetõttu, et mõnel kohtunikul esineb takistus, on kohtunikke paarisarv, siis ei osale nõupidamisel käesoleva kodukorra artikli 7 tähenduses kõige noorem kohtunik, välja arvatud juhul, kui ta on ettekandja-kohtunik. Sellisel juhul ei osale nõupidamisel kohtunik, kes on ametialase vanemuse järjestuses vahetult tema ees.

Artikkel 34. Suurkoja kvoorum

1. Kui suurkojale määratud kohtuasja puhul ei ole võimalik saavutada põhikirja artikli 17 kolmandas lõigus ette nähtud kvoorumit, määrab Euroopa Kohtu president kohtukoosseisu veel ühe või mitu kohtunikku vastavalt käesoleva kodukorra artikli 27 lõikes 4 osutatud nimekirja järjestusele.
2. Kui enne seda määramist on toimunud kohtuistung, kuulatakse uuesti ära poolte suulised seisukohad ja kohtujuristi ettepanek.

Artikkel 35. Viiest ja kolmest kohtunikust koosnevate kodade kvoorum

1. Kui viiest või kolmest kohtunikust koosnevale kojale määratud kohtuasja puhul ei ole võimalik saavutada põhikirja artikli 17 teises lõigus ette nähtud kvoorumit, määrab Euroopa Kohtu president kohtukoosseisu veel ühe või mitu kohtunikku vastavalt käesoleva kodukorra artikli 28 lõikes 2 või 3 osutatud nimekirja järjestusele. Kui kohtunikku, kellel esineb takistus, ei saa asendada samasse kotta kuuluv kohtunik, teavitab koja president sellest Euroopa Kohtu presidenti, kes määrab koja koosseisu täiendamiseks vajaliku kohtuniku.
2. Viiest ja kolmest kohtunikust koosnevate kodade suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artikli 34 lõiget 2.

8. peatükk

KEELTEKASUTUSE KORD

Artikkel 36. Kohtumenetluse keeled

Kohtumenetluse keeled on bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keel.

Artikkel 37. Kohtumenetluse keele kindlaksmääramine

1. Hagimenetlustes valib kohtumenetluse keele hageja, välja arvatud järgmistel juhtudel:

- a) kui kostjaks on liikmesriik, on kohtumenetluse keeleks kõnealuse riigi riigikeel. Kui selles riigis on mitu riigikeelt, võib hageja valida nendest sobiva keele;
- b) poolte ühisel taotlusel võib lubada kogu menetluse vältel või osaliselt kasutada muud artiklis 36 nimetatud keelt;
- c) erandina punktidest a ja b võib lubada ühe poole taotlusel, olles vastaspoole ja kohtujuristi ära kuulanud, kasutada kogu menetluse vältel või osaliselt kohtumenetluse keelena muud artiklis 36 nimetatud keelt; sellist taotlust ei või esitada Euroopa Liidu institutsioon.

2. Ilma et see piiraks eelmise lõike punktides b ja c ning käesoleva kodukorra artikli 38 lõigetes 4 ja 5 sätestatu kohaldamist,

- a) kui Üldkohtu lahendi peale esitatakse apellatsioonkaebus vastavalt põhikirja artiklitele 56 ja 57, on kohtumenetluse keeleks kaebuse esemeks oleva Üldkohtu lahendi keel;
- b) kui Euroopa Kohus otsustab vastavalt põhikirja artikli 62 teisele lõigule Üldkohtu lahendi uuesti läbi vaadata, on kohtumenetluse keeleks uuesti läbivaadatava Üldkohtu lahendi keel;
- c) kui hüvitatavad kulud vaidlustatakse, esitatakse kaja tagaseljaotsuse peale, kohtulahend vaidlustatakse kolmanda isiku poolt ning kui esitatakse tõlgendamistaotlus, teistmisavaldus ja avaldus kohtulahendi täiendamiseks mõne küsimuse lahendamata jätmise korral, on kohtumenetluse keeleks selle kohtulahendi keel, mida need taotlused või vaidlustamised puudutavad.

3. Eelotsusemenetlustes on kohtumenetluse keeleks Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitanud kohtu keel. Põhikohtuasja poole nõuetekohaselt põhjendatud taotluse korral võib lubada pärast põhikohtuasja vastaspoole ja kohtujuristi ärakuulamist kasutada menetluse suulises osas muud artiklis 36 nimetatud keelt. Kui luba antakse, laieneb selle muu keele kasutamise luba kõigile põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.

4. Eespool nimetatud taotlused lahendab president; president võib anda taotluse lahendamiseks Euroopa Kohtule ning kui ta soovib taotluse rahuldada ilma kõigi poolte nõusolekuta, peab ta selle andma lahendamiseks Euroopa Kohtule.

Artikkel 38. Kohtumenetluse keele kasutamine

1. Kohtumenetluse keelt kasutatakse poolte kirjalikes ja suulistes seisukohtades ning esitatud või lisatud tõendites ja dokumentides, samuti Euroopa Kohtu protokollides ja lahendites.

2. Kõigile esitatud või lisatud tõenditele ja dokumentidele, mis on koostatud muus keeles kui kohtumenetluse keel, peab olema lisatud tõlge kohtumenetluse keelde.
3. Mahukate tõendite või dokumentide puhul võib esitada tõlkeid väljavõtetest. Euroopa Kohus võib igal ajal omal algatusel või poole taotlusel nõuda ulatuslikumat või täielikku tõlget.
4. Erandina eespool toodud sätetest on liikmesriigil õigus kasutada oma riigi riigikeelt, kui ta osaleb eelotsusemenetluses, kui ta astub menetlusse Euroopa Kohtus läbivaatamisel olevas kohtuasjas või kui ta pöördub Euroopa Kohtu poole ERTL artikli 259 alusel. Käesolevat sätet kohaldatakse nii kirjalike dokumentide kui ka suuliste pöördumiste suhtes. Kohtusekretär korraldab mõlemal juhul tõlkimise kohtumenetluse keelde.
5. EMP lepingu osalisriikidel, kes ei ole liikmesriigid, ja EFTA järelevalveametil on lubatud kasutada lisaks kohtumenetluse keelele ühte artiklis 36 nimetatud keeltest, kui nad osalevad eelotsusemenetluses või kui nad astuvad Euroopa Kohtus läbivaatamisel olevas kohtuasjas menetlusse. Käesolevat sätet kohaldatakse nii kirjalike dokumentide kui ka suuliste pöördumiste suhtes. Kohtusekretär korraldab mõlemal juhul tõlkimise kohtumenetluse keelde.
6. Kolmandatel riikidel, kes osalevad eelotsusemenetluses vastavalt põhikirja artikli 23 neljandale lõigule, on lubatud kasutada ühte artiklis 36 nimetatud keeltest, mis erineb kohtumenetluse keelest. Käesolevat sätet kohaldatakse nii kirjalike dokumentide kui ka suuliste pöördumiste suhtes. Kohtusekretär korraldab mõlemal juhul tõlkimise kohtumenetluse keelde.
7. Kui tunnistaja või ekspert teatab, et ta ei ole võimeline end piisavalt väljendama üheski artiklis 36 nimetatud keeles, võib Euroopa Kohus anda talle loa ütluste andmiseks muus keeles. Kohtusekretär korraldab tõlkimise kohtumenetluse keelde.
8. Euroopa Kohtu president ja asepresident ning kodade presidendid võivad kohtuistungil juhtimisel, kohtunikud ja kohtujuristid küsimuste esitamisel ning kohtujuristid oma ettepaneku esitamisel kasutada ühte artiklis 36 nimetatud keeltest, mis erineb kohtumenetluse keelest. Kohtusekretär korraldab tõlkimise kohtumenetluse keelde.

Artikkel 39. Kohtusekretäri vastutus keeleküsimustes

1. Kohtusekretär korraldab menetluse kirjaliku osa käigus esitatud menetlusedokumentide tõlkimise kohtumenetluse keelde ja vajadusel muusse artiklis 36 nimetatud keelde.
2. Kohtusekretär korraldab ka kohtuistungil öeldu tõlkimise kohtumenetluse keelde ja muudesse artiklis 36 nimetatud keeltesse, mida kasutavad kohtuistungil osalevad pooled või mida peetakse vajalikuks menetluse nõuetekohaseks läbiviimiseks.

Artikkel 40. Euroopa Kohtu väljaannetes kasutatavad keeled

Kohtu väljaanded avaldatakse nõukogu määruse nr 1 artiklis 1 nimetatud keeltes.

Artikkel 41. Autentsed tekstid

Kohtumenetluse keeles või muus käesoleva kodukorra artikli 37 või 38 alusel lubatud keeles koostatud dokumentide tekstid on autentsed.

Artikkel 42. Euroopa Kohtu tõlketalitus

Euroopa Kohus moodustab tõlketalituse, mis komplekteeritakse piisava juriidilise väljaõppega ja mitut liidu ametlikku keelt tundvatest asjatundjatest.

II JAOTIS ÜLDISED MENETLUSSÄTTED

1. peatükk

ESINDAJATE, NÕUSTAJATE JA ADVOKAATIDE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

Artikkel 43. Privileegid, puutumatus ja soodustused

1. Esindajatel, nõustajatel ja advokaatidel, kes esinevad Euroopa Kohtus või muus kohtus, kellele Euroopa Kohus on esitanud õigusabitaotluse, on puutumatus seoses nende suuliste või kirjalike avaldustega kohtuasja või poolte kohta.
2. Esindajatel, nõustajatel ja advokaatidel on järgmised täiendavad privileegid ja soodustused:
 - a) menetlusega seotud tõendeid ja dokumente ei või läbi otsida ega ära võtta. Vaidluse korral võib tolliametnik või politsei pitseerida nimetatud tõendid ja dokumendid, mis seejärel edastatakse viivitamata Euroopa Kohtule läbivaatamiseks kohtusekretäri ja asjaomase isiku juuresolekul;
 - b) esindajatel, nõustajatel ja advokaatidel on õigus seoses tööülesannete täitmisega takistusteta reisida.

Artikkel 44. Poolte esindajate staatus

1. Eelmises artiklis nimetatud privileegide, puutumatuse ja soodustuste saamiseks tõendavad selleks õigustatud isikud oma staatust järgmiselt:

- a) esindajad esitavad ametliku dokumendi, mille on välja andnud nende volitaja, kes toimetab selle ärakirja viivitamata kätte kohtusekretärile;
- b) advokaadid esitavad tõendi, mis näitab, et neil on õigus esineda liikmesriigi või muu EMP lepingu osalisriigi kohtus, ning juhul, kui pool, keda nad esindavad, on eraõiguslik juriidiline isik, selle isiku antud volikirja;
- c) nõustajad esitavad volikirja, mille on andnud pool, keda nad abistavad.

2. Vajaduse korral väljastab Euroopa Kohtu kohtusekretär neile nende staatust kinnitava tõendi. Tõend kehtib kindlaksmääratud tähtaja jooksul, mida võib pikendada või lühendada vastavalt menetluse kestusele.

Artikkel 45. Puutumatus e äravõtmine

1. Käesoleva kodukorra artiklis 43 nimetatud privileege, puutumatus ja soodustusi võimaldatakse eranditult menetluse huvides.
2. Euroopa Kohus võib puutumatus e ära võtta, kui ta leiab, et see ei ole menetluse huvidega vastuolus.

Artikkel 46. Menetlusest kõrvaldamine

1. Kui Euroopa Kohus leiab, et esindaja, nõustaja või advokaadi käitumine Euroopa Kohtu suhtes on kokkusobimatu Euroopa Kohtu väärikuse või korrakohase õigusemõistmise nõuetega, või kui esindaja, nõustaja või advokaat ei kasuta oma ametist tulenevaid õigusi nõuetekohaselt, annab kohus sellest asjaomasele isikule teada. Kui Euroopa Kohus teavitab sellest pädevaid ametiasutusi, millega isik on seotud, edastatakse isikule ära kirja ametiasutustele saadetud kirjast.
2. Samadel põhjustel võib Euroopa Kohus igal ajal esindaja, nõustaja või advokaadi põhjendatud kohtumäärusega menetlusest kõrvaldada, olles asjaomase isiku ja kohtujuristi ära kuulanud. Kohtumäärus kuulub viivitamatule täitmisele.
3. Kui esindaja, nõustaja või advokaat on menetlusest kõrvaldatud, peatatakse menetlus presidendi määratud ajaks, et võimaldada asjaomasel poolel määrata uus esindaja, nõustaja või advokaat.
4. Käesoleva artikli alusel tehtud otsuseid võib tühistada.

Artikkel 47. Ülikooli õppejõud ja põhikohtuasja pooled

1. Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse ülikooli õppejõudude suhtes, kellel on põhikirja artikli 19 kohaselt õigus olla esindajaks Euroopa Kohtus.
2. Nimetatud sätteid kohaldatakse eelotsusemenetluses ka põhikohtuasja pooltele, kui neil on kohaldatavate siseriiklike menetlusnormide alusel õigus kohtumenetluses osaleda ilma advokaadita, ning isikutele, kellel on viidatud menetlusnormide alusel õigus neid esindada.

2. peatükk

KÄTTETOIMETAMINE

Artikkel 48. Kättetoimetamise viisid

1. Kohtusekretär tagab, et põhikirjas ja käesolevas kodukorras ette nähtud menetluskohandused toimetatakse kätte elektrooniliselt või saates dokumendi ära kirja tähtkirjaga koos vastuvõtuteatisega posti teel või toimetades selle ära kirja allkirja vastu isiklikult kätte.

2. Euroopa Kohus määrab otsusega kindlaks, millistel tingimustel võib menetluskohanduse kätte toimetada elektrooniliselt. See otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

3. Kui adressaat on nõus, et kohtudokumendid toimetatakse talle kätte elektrooniliselt vastavalt Euroopa Kohtu kindlaks määratud tingimustele, toimetatakse talle sellisel viisil kätte kõik menetluskohandused, sealhulgas Euroopa Kohtu otsused või määrused. Nõusoleku puudumisel toimetatakse menetluskohandused adressaadi kohtudokumentide kättetoimetamise aadressile või tema elu- või asukoha aadressile, kui ta ei ole kohtudokumentide kättetoimetamise aadressi teatanud, saates dokumendi ära kirja tähtkirjaga koos vastuvõtuteatisega posti teel või toimetades selle ära kirja allkirja vastu isiklikult kätte. Kohtusekretär teeb kättetoimetamisele kuuluvatest originaaldokumentidest ära kirju ja tõestab nende õigsust.

4. Kui menetluskohandus ei ole tehnilistel põhjustel või dokumendi laadi või mahu tõttu võimalik elektrooniliselt edastada, toimetatakse dokument adressaadi kohtudokumentide kättetoimetamise aadressile või tema elu- või asukoha aadressile lõikes 3 sätestatud viisil, kui ta ei ole kohtudokumentide kättetoimetamise aadressi teatanud. Adressaadile teatatakse sellest Euroopa Kohtu ja adressaadi käsutuses oleva tehnilise või elektroonilise sidevahendi teel. Tähtkirjaga saatmisel loetakse dokumendid adressaadile nõuetekohaselt kättetoimetatuks kümnendal päeval pärast tähtkirja postitamist Euroopa Kohtu asukoha postkontoris, välja arvatud juhul, kui vastuvõtuteatisest nähtub, et dokument saadi kätte muul kuupäeval, või kui adressaat teatab kohtusekretärile kolme nädala jooksul alates hetkest, mil teda on eespool nimetatud viisil teavitatud, et dokument ei ole temani jõudnud.

3. peatükk

TÄHTAJAD

Artikkel 49. Tähtaegade arvutamine

1. Aluslepingutes, põhikirjas või käesolevas kodukorras ette nähtud menetlustähtaegu arvutatakse järgmiselt:

- a) kui päevades, nädalates, kuudes või aastates väljendatud tähtaega arvutatakse sündmuse toimumise või toimingute tegemise ajast, ei

arvestata selle tähtaja sisse päeva, mil see sündmus toimub või toiming tehakse;

- b) nädalates, kuudes või aastates väljendatud tähtaeg lõpeb tähtaja viimase nädala, kuu või aasta päeval, mis kannab sama nimetust või kuupäeva kui päev, mil toimus sündmus või tehti toiming, millest alates tähtaega arvutatakse. Kui kuudes või aastates väljendatud tähtaja puhul ei ole tähtaja viimases kuus päeva, mil tähtaeg peaks lõppema, lõpeb tähtaeg selle kuu viimasel päeval;
- c) kui tähtaeg on väljendatud kuudes ja päevades, arvutatakse seda kõigepealt täiskuudes ja seejärel päevades;
- d) laupäevad, pühapäevad ja käesoleva kodukorra artikli 24 lõikes 6 viidatud ametlikud puhkepäevad loetakse tähtaegade sisse;
- e) tähtaegade kulgemine ei peatu kohtutöö vaheajal.

2. Kui tähtaja lõpp langeb laupäevale, pühapäevale või ametlikule puhkepäevale, pikeneb see tähtaeg kuni esimese järgneva tööpäeva lõpuni.

Artikkel 50. Hagi institutsiooni õigusakti peale

Kui institutsiooni õigusakti peale hagi esitamiseks ette nähtud tähtaeg hakkab kulgema õigusakti avaldamisest, arvutatakse seda tähtaega artikli 49 lõike 1 punkti a kohaselt ajast, mil on möödunud neliteist päeva õigusakti avaldamise päevast *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 51. Tähtaeg seoses suurte vahemaadega

Menetlustähtaegu pikendatakse seoses suurte vahemaadega kümne päeva võrra.

Artikkel 52. Tähtaegade määramine ja pikendamine

1. Käesoleva kodukorra kohaselt Euroopa Kohtu määratud tähtaegu võib pikendada.
2. President ja kodade presidendid võivad käesoleva kodukorra kohaselt nende ülesandeks olevate tähtaegade määramise või nende pikendamise õiguse delegeerida kohtusekretärile.

4. peatükk

KOHTUASJADE MENETLEMISE ERINEVAD VIISID

Artikkel 53. Kohtuasjade menetlemise viisid

1. Menetlus Euroopa Kohtus koosneb kirjalikust ja suulisest osast, kui põhikirja või käesoleva kodukorra erisätetega ei ole ette nähtud teisiti.

2. Kui Euroopa Kohus ei ole ilmselgelt pädev kohtuasja läbi vaatama või kui taotlus või hagi on ilmselgelt vastuvõetamatu, võib Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, igal ajal ja ilma menetlust jätkamata lõpetada kohtuasja põhistatud määrusega.
3. President võib eriliste asjaolude esinemisel otsustada kohtuasja menetleda eelisjärjekorras.
4. Kohtuasja võib lahendada kiirendatud menetluses vastavalt käesolevas kodukorras sätestatud tingimustele.
5. Eelotsusetaotluse võib lahendada kiirmenetluses vastavalt käesolevas kodukorras sätestatud tingimustele.

Artikkel 54. Kohtuasjade liitmine

1. Üksteisega seotud sama liiki kohtuasjad võib igal ajal liita menetluse kirjaliku või suulise osa või kohtuotsuse huvides.
2. Kohtuasjade liitmise otsustab president, olles ära kuulanud ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi, kui kohtuasjad on neile juba määratud, ning ka pooled, välja arvatud eelotsusetaotluste puhul. President võib anda selle küsimuse otsustamiseks Euroopa Kohtule.
3. Liidetud kohtuasjad võib uuesti lahutada lõikes 2 sätestatud korras.

Artikkel 55. Menetluse peatamine

1. Menetluse võib peatada:
 - a) põhikirja artikli 54 kolmandas lõigus nimetatud juhtudel Euroopa Kohtu määrusega pärast kohtujuristi ärakuulamist;
 - b) kõigil muudel juhtudel presidendi otsusega pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ning, välja arvatud eelotsusetaotluste puhul, poolte ärakuulamist.
2. Menetlust võib jätkata määruse või otsusega, järgides sama protseduuri.
3. Eelmistes lõigetes nimetatud määrused või otsused toimetatakse pooltele või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele kätte.
4. Menetluse peatamine jõustub peatamismääruses või -otsuses märgitud kuupäeval või kui märgitud kuupäeva kohta puudub, siis määruse või otsuse tegemise kuupäeval.
5. Ajal, mil menetlus on peatatud, ei lõpe ükski poolte ega põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikute suhtes kohaldatav menetlustähtaeg.
6. Kui peatamismääruses või -otsuses ei ole peatamise tähtaega määratud, siis lõpeb see menetluse jätkamise määruses või otsuses märgitud kuupäeval või kui märgitud kuupäeva kohta puudub, siis menetluse jätkamise määruse või otsuse tegemise kuupäeval.
7. Katkenud menetlustähtajad asendatakse menetluse jätkamise kuupäevast arvates uute tähtaegadega, mille kulgemine algab menetluse jätkamise kuupäeval.

Artikkel 56. Kohtuasja otsustamise edasiliikkamine

Pärast ettekandja-kohtuniku, kohtujuristi ja poolte ärakuulamist võib president eriliste asjaolude esinemisel omal algatusel või poolte taotlusel lükata kohtuasja otsustamise hilisemale kuupäevale.

5. peatükk

MENETLUSE KIRJALIK OSA

Artikkel 57. Menetlusedokumentide esitamine

1. Iga menetlusdokumendi originaalile peab olema omakäeliselt alla kirjutanud poolte esindaja või advokaat või kui on tegemist eelotsusemenetluses esitatud seisukohtadega, siis põhikohtuasja pool, kui kohtuasjas kohaldatavad siseriiklikud menetlusnormid seda lubavad, või tema esindaja.
2. Institutsioonid esitavad Euroopa Kohtu kehtestatud tähtaja jooksul menetlusedokumentide tõlked nõukogu määruse nr 1 artiklis 1 nimetatud keeltesse.
3. Igale menetlusdokumendile lisatakse kaust, mis sisaldab menetlusdokumendis viidatud tõendeid ja dokumente ning nimekirja nendest tõenditest ja dokumentidest.
4. Kui menetlusdokumendile on tõendi või dokumendi mahu tõttu lisatud üksnes selle väljavõte, esitatakse tõend või dokument tervikuna või selle täielik ärakiri kohtukantseleile.
5. Igale menetlusdokumendile märgitakse kuupäev. Menetlustähtaegade arvutamisel lähtutakse üksnes dokumendi originaali kohtukantseleisse esitamise kuupäevast ja kellaajast.
6. Ilma et see piiraks lõigete 1–5 kohaldamist, loetakse menetlustähtaegade järgimise üle otsustamisel menetlusdokumendi esitamise ajaks kuupäeva ja kellaaega, mil menetlusdokumendi allkirjastatud originaali ärakiri koos lõikes 3 märgitud tõendite ja dokumentide nimekirjaga jõuab Euroopa Kohtu käsutuses oleva tehnilise või elektroonilise sidevahendi teel kohtukantseleisse, tingimusel et hiljemalt kümne päeva pärast esitatakse kohtukantseleile menetlusdokumendi allkirjastatud originaal koos lisadega. Viimati nimetatud tähtaja suhtes ei kohaldata käesoleva kodukorra artiklit 51.
7. Ilma et see piiraks lõigete 2–5 kohaldamist, määrab Euroopa Kohus otsusega kindlaks, millistel tingimustel loetakse elektrooniliselt kohtukantseleile edastatud menetlusedokumendi dokumendi originaaliks. See otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 58. Menetlusedokumentide pikkus

Ilma et see piiraks käesoleva kodukorra erisätete kohaldamist, võib Euroopa Kohus otsusega kindlaks määrata talle esitavate seisukohtade maksimaalse pikkuse. See otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

6. peatükk

ESIALGNE ETTEKANNE JA KOHTUKOOSSEISU MÄÄRAMINE

Artikkel 59. Esialgne ettekanne

1. Kui menetluse kirjalik osa on lõppenud, määrab president kindlaks kuupäeva, mil ettekandja-kohtunik esitab Euroopa Kohtu üldkoosolekule esialgse ettekande.
2. Esialgne ettekanne sisaldab ettepanekuid selle kohta, kas on vaja võtta menetlust korraldavaid erimeetmeid, läbi viia menetlustoiminguid või paluda selgitusi eelotsusetaotluse esitanud kohtult ning millisele kohtukoosseisule tuleks kohtuasi määrata. Esialgne ettekanne võib sisaldada ka ettekandja-kohtuniku ettepanekut lahendada asi kohtuistungita või kohtujuristi ettepanekuta vastavalt põhikirja artikli 20 viiendale lõigule.
3. Euroopa Kohus otsustab ettekandja-kohtuniku ettepanekute üle pärast kohtujuristi ärakuulamist.

Artikkel 60. Asja määramine kohtukoosseisule

1. Euroopa Kohus määrab kolmest või viiest kohtunikust koosnevale kojale iga talle esitatud kohtuasja, kui selle keerukus või tähtsus või erilised asjaolud ei nõua selle määramist suurkojale või kui menetluses osalev liikmesriik või liidu institutsioon ei taotle põhikirja artikli 16 kolmanda lõigu kohaselt selle määramist suurkojale.
2. Euroopa Kohus menetleb kohtuasja täiskoguna, kui see on talle esitatud põhikirja artikli 16 neljandas lõigus nimetatud sätete kohaselt. Euroopa Kohus võib saata kohtuasja täiskogule, kui ta põhikirja artikli 16 viienda lõigu kohaselt leiab, et kohtuasi on erakordselt tähtis.
3. Kohtukoosseis, kellele kohtuasi on määratud, võib igas menetluse staadiumis paluda Euroopa Kohtul määrata asi läbivaatamiseks suuremale kohtukoosseisule.
4. Kui menetluse suuline osa avatakse ilma menetlustoiminguteta, määrab kohtukoosseisu president kindlaks selle avamise kuupäeva.

7. peatükk

MENETLUST KORRALDAVAD MEETMED JA MENETLUSTOIMINGUD

1. jagu. Menetlust korraldavad meetmed

Artikkel 61. Menetlust korraldavad meetmed, mille võtmise otsustab Euroopa Kohus

1. Lisaks meetmetele, mida võib võtta põhikirja artikli 24 alusel, võib Euroopa Kohus paluda pooltel või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutel vastata teatud küsimustele kirjalikult tähtaja jooksul, mille määrab Euroopa Kohus, või kohtuistungil. Kirjalikud vastused edastatakse teistele pooltele või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.

2. Kui toimub kohtuistung, palub Euroopa Kohus võimaluse korral kohtuistungil osalejatelt, et nad keskenduksid oma suulistes seisukohtades ühele või mitmele kindlaksmääratud küsimusele.

Artikkel 62. Menetlust korraldavad meetmed, mille võtmise otsustab ettekandja-kohtunik või kohtujurist

1. Ettekandja-kohtunik ja kohtujurist võivad paluda, et pooled või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud esitaksid kindlaksmääratud tähtaja jooksul kogu faktiliste asjaoludega seotud teabe ja kõik dokumendid või muud üksikasjad, mida nad peavad asjakohaseks. Saadud vastused ja dokumendid edastatakse teistele pooltele või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.

2. Ettekandja-kohtunik ja kohtujurist võivad samuti esitada pooltele või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele küsimusi kohtuistungil vastamiseks.

2. jagu. Menetlustoimingud

Artikkel 63. Menetlustoimingute teostamise otsustamine

1. Euroopa Kohus otsustab üldkoosolekul, kas on vaja teostada menetlustoiminguid.

2. Kui kohtuasi on juba määratud kohtukoosseisule, otsustab menetlustoimingute teostamise kohtukoosseis.

Artikkel 64. Menetlustoimingute kindlaksmääramine

1. Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, määrab määrusega kindlaks vajalikud menetlustoimingud, nimetades tõendamist vajavad asjaolud.

2. Ilma et see piiraks põhikirja artiklite 24 ja 25 kohaldamist, võidakse teostada järgmisi menetlustoiminguid:

a) poolte isiklik kohalekutsumine;

- b) nõue teabe ja dokumentide esitamiseks;
- c) tunnistajate ärakuulamine;
- d) ekspertiis;
- e) sündmuskoha vaatlus.

3. Vastutõendi esitamine ja varem esitatud tõendite täiendamine on lubatud.

Artikkel 65. Menetlustoimingute teostamisel osalemine

1. Kui kohtukoosseis ei teosta ise menetlustoimingut, teeb ta selle ülesandeks ettekandja-kohtunikule.
2. Menetlustoimingute teostamisel osaleb ka kohtujurist.
3. Pooled võivad osaleda menetlustoimingute teostamisel.

Artikkel 66. Tunnistajate ütlused

1. Euroopa Kohus võib omal algatusel või poole taotlusel, olles kohtujuristi ära kuulanud, nõuda mõne asjaolu tõendamist tunnistaja ütlustega.
2. Poole taotluses tunnistaja ärakuulamiseks näidatakse täpselt, milliste asjaoludega seoses ja millistel põhjustel on vaja tunnistaja ära kuulata.
3. Euroopa Kohtu lahendab eelmises lõigus nimetatud taotluse põhjendatud määrusega. Kui ta selle rahuldab, nimetatakse määrukses tõendamist vajavad asjaolud ja iga asjaoluga seoses ära kuulatavad tunnistajad.
4. Euroopa Kohus kutsub tunnistajad kohtusse, vajaduse korral pärast käesoleva kodukorra artikli 73 lõikes 1 nimetatud rahasumma deponeerimist.

Artikkel 67. Tunnistajate ärakuulamine

1. Pärast tunnistaja isikuandmete kontrollimist teatab president tunnistajale, et tal tuleb kinnitada oma ütluste õigsust käesolevas kodukorras sätestatud viisil.
2. Euroopa Kohus kuulab tunnistaja ära, olles kutsunud pooled ütluste andmisel osalema. President võib pärast tunnistaja ütluste andmist poole taotlusel või omal algatusel esitada tunnistajale küsimusi.
3. Samasugune õigus on teistel kohtunikel ja kohtujuristil.
4. Presidendi loal võivad poolte esindajad tunnistajale küsimusi esitada.

Artikkel 68. Tunnistaja vanne

1. Pärast ütluste andmist annab tunnistaja järgmise vande:
„Vannun, et olen rääkinud tõtt, kogu tõe ja ainult tõtt.“
2. Euroopa Kohus võib pärast poolte ärakuulamist vabastada tunnistaja vande andmisest.

Artikkel 69. Rahatrahv

1. Kohtusse nõuetekohaselt kutsutud tunnistajad on kohustatud kohtukutse peale kohale ilmuma ja kohtuistungil osalema.
2. Kui kohtusse nõuetekohaselt kutsutud tunnistaja jätab mõjuva põhjuseta Euroopa Kohu ette ilmutada, võib kohus määrata talle rahatrahvi, mille ülemmäär on 5000 eurot, ja kutsuda tunnistaja uuesti kohtusse tema enda kulul.
3. Sama karistust võib kohaldada tunnistajale, kes ilma mõjuva põhjuseta keeldub ütlusi või vannet andmast.

Artikkel 70. Ekspertiis

1. Euroopa Kohus võib määrata ekspertiisi. Ekspertiisi nimetamise määruuses määratakse kindlaks tema ülesanne ja ekspertiisi esitamise tähtaeg.
2. Pärast ekspertiisi esitamist ja selle kättetoimetamist pooltele võib Euroopa Kohus teha määruuse ekspertiisi ärakuulamiseks, olles kutsunud pooled ärakuulamisel osalema. President võib pooli taotlusel või omal algatusel esitada ekspertiisile küsimusi.
3. See õigus on ka kõigil kohtunikel ja kohtujuristil.
4. Presidendi loal võivad pooled esindajad ekspertiisile küsimusi esitada.

Artikkel 71. Ekspertiisi vande

1. Pärast ekspertiisi esitamist annab ekspert järgmise vande:
„Vannun, et olen täitnud oma ülesande kohusetundlikult ja erapooletult.“
2. Euroopa Kohus võib pärast pooli ärakuulamist vabastada ekspertiisi vande andmisest.

Artikkel 72. Tunnistaja või ekspertiisi taandamine

1. Kui üks pooltest nõuab tunnistaja või ekspertiisi taandamist tema ebapädevuse või ebaväärikuse tõttu või muul põhjusel või kui tunnistaja või ekspert keeldub andmast ütlusi või vannet, lahendab küsimuse Euroopa Kohus.
2. Tunnistaja või ekspertiisi taandamist saab taotleda kahe nädala jooksul alates tunnistaja kohtusse kutsumise või ekspertiisi nimetamise määruuse kättetoimetamisest, nimetades taotluses ära taandamise alused ja esitatavad tõendid.

Artikkel 73. Tunnistaja ja ekspertiisi kulud

1. Kui Euroopa Kohus määrab tunnistaja ärakuulamise või ekspertiisi, võib ta pooltelt või ühelt neist nõuda tunnistaja või ekspertiisi kulude katmiseks vajaliku rahasumma deponeerimist.

2. Tunnistajal ja eksperdil on õigus sõidu- ja elamiskulude hüvitusele. Nende kulude katmiseks võib teha ettemakse Euroopa Kohtu kassast.
3. Tunnistajal on õigus hüvitisele saamata jäänud töötasu eest ja eksperdil on õigus tasule ülesannete täitmise eest. Need summad makstakse tunnistajale ja eksperdile välja Euroopa Kohtu kassast pärast kohustuste ja ülesannete täitmist.

Artikkel 74. Menetlustoimingute teostamise istungi protokoll

1. Kohtusekretär koostab iga menetlustoimingute teostamise istungi kohta protokoll. Protokollile kirjutavad alla president ja kohtusekretär. Protokoll on autentne dokument.
2. Kui tegemist on istungiga, kus kuulatakse ära tunnistaja või ekspert, kirjutavad protokollile alla president või tunnistaja ärakuulamise eest vastutav ettekandja-kohtunik ning kohtusekretär. Enne protokollile allakirjutamist tuleb tunnistajale või eksperdile anda võimalus kontrollida protokollu sisu ja sellele alla kirjutada.
3. Protokoll toimetatakse kätte pooltele.

Artikkel 75. Menetluse suulise osa avamine pärast menetlustoimingute lõpetamist

1. Kui Euroopa Kohus ei määra pooltele tähtaega kirjalike seisukohtade esitamiseks, määrab president pärast menetlustoimingute lõpetamist menetluse suulise osa avamise kuupäeva.
2. Kui kirjalike seisukohtade esitamiseks on määratud tähtaeg, määrab president menetluse suulise osa avamise kuupäeva pärast nimetatud tähtaja möödumist.

8. peatükk

MENETLUSE SUULINE OSA

Artikkel 76. Kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks

1. Põhjendatud taotlus kohtuistungi korraldamiseks esitatakse kolme nädala jooksul alates pooltele või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele menetluse kirjaliku osa lõpetamise teatise kättetoimetamisest. President võib seda tähtaega pikendada.
2. Ettekandja-kohtuniku ettepanekul võib Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, otsustada kohtuistungi mitte korraldada, kui ta pärast menetluse kirjalikus osas esitatud seisukohtadega tutvumist leiab, et tal on asja lahendamiseks piisavalt teavet.
3. Eelmises lõikes sätestatud võimalus puudub, kui põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isik, kes ei osalenud menetluse kirjalikus osas, esitab põhjendatud taotluse kohtuistungi korraldamiseks.

Artikkel 77. Ühine kohtuistung

Kui mitme sama liiki kohtuasja sarnasus võimaldab, võib Euroopa Kohus korraldada nendes kohtuasjades ühise kohtuistungi suuliste seisukohtade ära kuulamiseks.

Artikkel 78. Kohtuistungil osalemine videokonverentsi teel

1. Kui poole esindajal või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikul ei ole tervisekaitse, julgeoleku või muu mõjuva põhjuse tõttu võimalik füüsiliselt osaleda kohtuistungil suuliste seisukohtade ära kuulamiseks, võidakse lubada tal võtta kohtuistungist osa videokonverentsi teel. Seda sätet kohaldatakse ka põhikohtuasja poolte suhtes, kui neil on kohaldatavate liikmesriigi menetlusnormide alusel õigus kohtumenetluses osaleda ilma advokaadita.
2. Taotlus osaleda kohtuistungil videokonverentsi teel esitatakse eraldi dokumendina niipea, kui on teada takistuse põhjus, ning taotluses märgitakse täpselt takistuse laad.
3. President lahendab taotluse nii kiiresti kui võimalik.
4. Videokonverentsi kasutamine on välistatud, kui Euroopa Kohus on käesoleva kodukorra artikli 79 alusel kuulutanud kohtuistungi kinniseks.
5. Videokonverentsi teel toimuval kohtuistungil osalemise tehnilised nõuded määratakse kindlaks käesoleva kodukorra artikli 208 alusel vastu võetud praktilistes juhistes pooltele.

Artikkel 79. Kinnine kohtuistung

1. Tõsistel põhjustel, mis seonduvad eelkõige liikmesriikide julgeolekuga või alaealiste kaitsega, võib Euroopa Kohus kuulutada kohtuistungi kinniseks.
2. Kinniseks kuulutatud kohtuistungi sisu ei avalikustata.

Artikkel 80. Kohtuistungi käik

1. Kohtuistungi avab ja seda juhib president, kes tagab kohtuistungil korra.
2. Kohtukoosseisu liikmed ja kohtujurist võivad kohtuistungi käigus esitada küsimusi poolte esindajatele, nõustajatele või advokaatidele ning käesoleva kodukorra artikli 47 lõikes 2 ette nähtud tingimustel põhikohtuasja pooltele või nende esindajatele.

Artikkel 80a. Kohtuistungite veebiülekanne

1. Euroopa Kohtu istungeid võib üle kanda veebis. Istungid edastatakse otseülekanadena kohtuotsuste kuulutamise või ettepanekute esitamise korral ning ajalise viitega, kui kuulatakse ära poolte või põhikirja artiklis 23

nimetatud huvitatud isikute suulised seisukohad täiskogule suunatud kohtuasjas, suurkojale kojale suunatud kohtuasjas või juhul, kui kohtuasja vastu on põhjendatud huvi, erandkorras viiest kohtunikust koosnevale kojale suunatud kohtuasjas.

2. Kui Euroopa Kohus kavatseb veebis üle kanda kohtuistungis suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, teavitab kohtukantselei sellest pooli või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikuid kohtuistungile kutsumise ajal.

3. Kui pool või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isik leiab, et kohtuistungit, millele ta on kutsutud, ei peaks veebis üle kandma, teatab ta sellest Euroopa Kohtule nii kiiresti kui võimalik, selgitades üksikasjalikult, millistel asjaoludel on vaja veebiülekanne ära jätta.

4. President lahendab selle taotluse nii kiiresti kui võimalik, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud.

5. Veebis üle kantud kohtuistungis videosalvestis jääb Euroopa Liidu Kohtu veebisaidil kättesaadavaks kuni üheks kuuks pärast kohtuistungis lõpetamist.

6. Kui pool või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isik leiab, et videosalvestis kohtuistungis, millel ta osales, tuleks eespool nimetatud veebisaidilt eemaldada, teatab ta sellest Euroopa Kohtule nii kiiresti kui võimalik, selgitades, millistel asjaoludel on vaja videosalvestis eemaldada.

7. President lahendab selle taotluse nii kiiresti kui võimalik, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud.

8. Euroopa Kohus määrab otsusega kindlaks kohtuistungis veebis ülekandmise rakenduseeskirjad ja -korra. See otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 81. Kohtuistungis lõpetamine

Pärast poolte või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikute suuliste seisukohtade ärakuulamist kuulutab president kohtuistungis lõppenuks.

Artikkel 82. Kohtujuristi ettepaneku esitamine

1. Kui toimub kohtuistungis suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, esitatakse kohtujuristi ettepanek pärast kohtuistungis lõpetamist kohtujuristi teatatud kuupäeval.

2. Kui kohtuistungis suuliste seisukohtade ärakuulamiseks ei toimu, esitatakse kohtujuristi ettepanek kohtujuristi teatatud kuupäeval.

3. Pärast kohtujuristi ettepaneku esitamist kuulutab president menetluse suulise osa lõppenuks.

Artikkel 83. Suulise osa avamine või uuendamine

Euroopa Kohus võib igal ajal, olles kohtujuristi ära kuulanud, avada või uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei

ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumentidele, mille üle pooled või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaieldud.

Artikkel 84. Kohtuistungi protokoll

1. Kohtusekretär koostab iga kohtuistungi kohta protokoll. Protokollile kirjutavad alla president ja kohtusekretär. Protokoll on autentne dokument.
2. Pooled ja põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud võivad tutvuda protokollidega kohtukantseleis ning saada nendest ärakirju.

Artikkel 85. Kohtuistungi salvestamine

President võib nõuetekohaselt põhjendatud taotluse korral lubada poolel või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikul, kes osales menetluse suulises või kirjalikus osas, kuulata Euroopa Kohtu ruumides kohtuistungi helisalvestist keeles, mida esineja kohtuistungil kasutas.

9. peatükk

KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED

Artikkel 86. Kohtuotsuse kuulutamise kuupäev

Kohtuotsuse kuulutamise kuupäev tehakse teatavaks pooltele või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.

Artikkel 87. Kohtuotsuse sisu

Kohtuotsuses sisaldub:

- a) märged, et otsuse on teinud Euroopa Kohus,
- b) märged kohtukoosseisu kohta,
- c) otsuse kuulutamise kuupäev,
- d) presidendi ja nõupidamistel osalenud kohtunike nimed, näidates ära ettekandja-kohtuniku,
- e) kohtujuristi nimi,
- f) kohtusekretäri nimi,
- g) poolte või menetluses osalenud põhikirja artiklis 23 viidatud huvitatud isikute nimed,
- h) poolte esindajate nimed,
- i) hagide ja apellatsioonkaebuste korral poolte nõuded,
- j) kohtuistungi toimumise korral selle kuupäev,

- k) märke kohtujuristi ärakuulamise kohta ja vajaduse korral tema ettepaneku kuupäev,
- l) lühiülevaade faktilistest asjaoludest,
- m) põhjendused,
- n) resolutsioon, mis sisaldab vajaduse korral otsust kohtukulude jaotamise kohta.

Artikkel 88. Kohtuotsuse kuulutamine ja kättetoimetamine

1. Kohtuotsus kuulutatakse avalikul kohtuistungil.
2. Kohtuotsuse originaal, millele on alla kirjutanud president, nõupidamistel osalenud kohtunikud ja kohtusekretär, pitseeritakse ja antakse hoiule kohtukantseleisse; kohtuotsuse tõestatud ärakiri edastatakse pooltele ning vajaduse korral eelotsusetaotluse esitanud kohtule, põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele ja Üldkohtule.

Artikkel 89. Kohtumääruse sisu

1. Kohtumääruses sisaldub:
 - a) märke, et määruse on teinud Euroopa Kohus,
 - b) märke kohtukoosseisu kohta,
 - c) määruse tegemise kuupäev,
 - d) märke õigusliku aluse kohta, millele määrus tugineb,
 - e) presidendi ja vajaduse korral nõupidamistel osalenud kohtunike nimed, näidates ära ettekandja-kohtuniku,
 - f) kohtujuristi nimi,
 - g) kohtusekretäri nimi,
 - h) märke poolte või menetluses osalenud põhikirja artiklis 23 viidatud huvitatud isikute kohta,
 - i) poolte esindajate nimed,
 - j) märke kohtujuristi ärakuulamise kohta,
 - k) resolutsioon, mis sisaldab vajaduse korral otsust kohtukulude jaotamise kohta.
2. Juhul kui käesoleva kodukorra kohaselt peab määrus olema põhistatud, märgitakse määruses ka:
 - a) hagide ja apellatsioonkaebuste korral poolte nõuded,
 - b) lühiülevaade faktilistest asjaoludest,
 - c) põhjendused.

Artikkel 90. Kohtumääruse allakirjutamine ja kättetoimetamine

Kohtumääruse originaal, millele on alla kirjutanud president ja kohtusekretär, pitseeritakse ja antakse hoiule kohtukantseleisse; kohtumääruse tõestatud ära kiri edastatakse pooltele ning vajaduse korral eelotsusetaotluse esitanud kohtule, põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele ja Üldkohtule.

Artikkel 91. Kohtuotsuste ja -määruste jõustumine

1. Kohtuotsus jõustub alates selle kuulutamise päevast.
2. Kohtumäärus jõustub alates selle kättetoimetamise päevast.

Artikkel 92. Avaldamine Euroopa Liidu Teatajas

Euroopa Liidu Teatajas avaldatakse teadaanne, milles on märgitud Euroopa Kohtu otsuse ja määruse kuupäev ning resolutsioon.

III JAOTIS

EELOTSUSETAOTLUSED

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

Artikkel 93. Kohaldamisala

Menetlusele kohaldatakse käesoleva jaotise sätteid:

- a) põhikirja artiklis 23 sätestatud juhtudel,
- b) eelotsusetaotluste suhtes, mis võivad olla ette nähtud lepingutes, mille osaliseks on liit või liikmesriigid.

Artikkel 93a. Eelotsusetaotluse esialgne analüüs

1. Kui Euroopa Kohtule on esitatud eelotsusetaotlus, edastab kohtukantselei selle viivitamata presidendile, asepresidendile ja peakohtujuristile.
2. Kui president leiab pärast eelotsusetaotluse analüüsimist, olles asepresidendi ja peakohtujuristi eelnevalt ära kuulanud, et eelotsusetaotlus puudutab ainult ühte või mitut põhikirja artikli 50b esimeses lõigus nimetatud konkreetset valdkonda, teatab ta sellest kohtukantseleile, kes edastab taotluse viivitamata Üldkohtu kantseleile. Sellisel juhul jätkub menetlus Üldkohtus vastavalt tema kodukorra sätetele.

3. Kui president leiab analüüsi tulemusel ning pärast asepresidendi ja peakohtujuristi ärakuulamist, et kuigi eelotsusetaotlus puudutab üht või mitut põhikirja artikli 50b esimeses lõigus nimetatud konkreetset valdkonda, käsitleb see ka muid valdkondi või selles tõstatatakse eraldiseisvaid küsimusi esmase õiguse, rahvusvahelise avaliku õiguse, liidu õiguse üldpõhimõtete või Euroopa Liidu põhiõiguste harta tõlgendamise kohta põhikirja artikli 50b teise lõigu tähenduses, annab ta selle viivitamata lahendamiseks Euroopa Kohtule. Kui Euroopa Kohus leiab, et taotlus puudutab ainult ühte või mitut põhikirja artikli 50b esimeses lõigus nimetatud konkreetset valdkonda, edastab Euroopa Kohtu kantselei selle taotluse viivitamata Üldkohtu kantseleile ja menetlus jätkub selles kohtus vastavalt tema kodukorra sätetele. Vastasel juhul jätkub menetlus Euroopa Kohtus vastavalt käesoleva kodukorra sätetele.

4. Kui eelotsusetaotlus on Üldkohtu kantseleile edastatud vastavalt käesoleva artikli lõikele 2 või 3, teavitab viimane sellest eelotsusetaotluse esitanud kohut.

Artikkel 94. Eelotsusetaotluse sisu

Lisaks Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustele märgitakse eelotsusetaotluses:

- a) lühiülevaade vaidluse esemest ja asjassepuutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaade faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad;
- b) ülevaade kohaldamisele kuuluvatest siseriiklikest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest siseriiklikust kohtupraktikast;
- c) selgitus, millistel põhjustel siseriiklik kohus tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel näeb.

Artikkel 95. Anonüümseks muutmine ja isikuandmete avaldamata jätmine

1. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus on muutnud eelotsusetaotluse anonüümseks või otsustanud jätta põhikohtuasjaga seotud füüsiliste isikute või üksuste andmed avaldamata, olenemata sellest, kas nad on selles menetluses pooled või kolmandad isikud, järgitakse seda anonüümseks muutmist või avaldamata jätmist ka Euroopa Kohtu menetluses.

2. Lisaks võib Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel, põhikohtuasja poole taotlusel või omal algatusel muuta eelotsusetaotluse anonüümseks või otsustada jätta avaldamata põhikohtuasjaga seotud ühe või mitme füüsilise isiku isikuandmed, olenemata sellest, kas nad on selles menetluses pooled või kolmandad isikud.

Artikkel 96. Eelotsusemenetluses osalemine

1. Vastavalt põhikirja artiklile 23 võivad Euroopa Kohtule kirjalikke seisukohti või märkusi esitada:

- a) põhikohtuasja pooled,
- b) liikmesriigid,
- c) Euroopa Komisjon,
- d) Euroopa Parlament, nõukogu ja Euroopa Keskpank, kui nad leiavad, et neil on eelotsusetaotluses tõstatatud küsimuste vastu eriline huvi,
- e) institutsioon, kes on vastu võtnud õigusakti, mille kehtivus või tõlgendus on vaidlustatud,
- f) EMP lepingu osalisriigid, kes ei ole liikmesriigid, ning EFTA järelevalveamet, kui Euroopa Kohtule on esitatud eelotsuse küsimus, mis puudutab mõnda kõnealuse lepingu reguleerimisaladest,
- g) kolmandad riigid, kes on teatavat küsimust käsitleva nõukogu kokkuleppe osaliseks, kui kokkulepe seda ette näeb ja kui liikmesriigi kohus taotleb Euroopa Kohtu eelotsust kõnealuse kokkuleppe reguleerimisalasse kuuluvas küsimuses.

2. Menetluse kirjalikus osas mitteosalemine ei takista osalemist menetluse suulises osas.

3. Käesoleva artikli alusel esitatud kirjalikud seisukohad või märkused avaldatakse Euroopa Liidu Kohtu veebisaidil pärast kohtuotsuse kuulutamist või menetlust lõpetava määruse kättetoimetamist põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele, välja arvatud juhul, kui mõni neist huvitatud isikutest esitab oma seisukohtade avaldamisele vastuväite. See vastuväide, mida ei pea põhjendama ja mida ei saa Euroopa Kohtusse või Üldkohtusse edasi kaevata, tuleb esitada eraldi dokumendina kohtukantseleile hiljemalt kolm kuud pärast kohtuotsuse kuulutamist või menetlust lõpetava määruse kättetoimetamist. Niisugusel juhul viidatakse vastuväite esitamisele eespool mainitud veebisaidil ning asjasse puutuvaid seisukohti ei avaldata ka mitte osaliselt. Kui huvitatud isik loobub hiljem vastuväitest oma seisukohtade avaldamise suhtes, avaldatakse seisukohad veebisaidil kohe pärast vastuväitest loobumist. Kui vastuväide esitatakse kohtukantseleile pärast eespool nimetatud tähtaja möödumist, eemaldatakse avaldatud seisukohad veebisaidilt.

Artikkel 97. Põhikohtuasja pooled

1. Põhikohtuasja pooled on need, kelle on sellisena määratlenud eelotsusetaotluse esitanud kohus vastavalt siseriiklikele menetlusnormidele.

2. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus teatab Euroopa Kohtule ajal, mil asi on juba Euroopa Kohtu menetluses, et ta on lubanud põhikohtuasja menetluses osaleda uuel poolel, peab see pool nõustuma menetlusega selles staadiumis, milles see on nimetatud teatamise hetkel. Talle edastatakse kõik menetlusedokumendid, mis on põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele juba kätte toimetatud.

3. Põhikohtuasja poolte esindamise ja kohtusse ilmumise osas võtab Euroopa Kohus arvesse menetlusnorme, mis kehtivad eelotsusetaotluse esitanud kohtus. Kui tekib kahtlus, kas selle liikmesriigi õiguse kohaselt võib isik põhikohtuasja poolt esindada või kas see pool võib tegutseda ilma esindajata, võib Euroopa Kohus küsida eelotsusetaotluse esitanud kohtult teavet kohaldatavate menetlusnormide kohta.

Artikkel 98. Eelotsusetaotluse tõlkimine ja kättetoimetamine

1. Käesolevas jaotises osutatud eelotsusetaotlused toimetatakse liikmesriikidele kätte originaalkeeles koos vastava riigi riigikeelde tehtud tõlkega. Kui see on eelotsusetaotluse pikkust arvestades kohane, asendatakse see tõlge eelotsusetaotluse kokkuvõtte tõlkega vastava riigi riigikeelde, mis on selle riigi seisukoha kujundamise aluseks. Selles kokkuvõttes esitatakse eelotsuse küsimuse või küsimuste terviktekst. Tingimusel et need elemendid on esitatud eelotsusetaotluses, hõlmab see kokkuvõtte põhikohtuasja vaidluse eset, põhikohtuasja poolte peamisi argumente, eelotsusetaotluse põhjenduste lühikest esitust ja viidatud kohtupraktikat ning siseriiklikke ja liidu õigusnorme, millele tuginetakse.
2. Põhikirja artikli 23 kolmandas lõigus nimetatud juhtudel toimetatakse eelotsusetaotlused kätte EMP lepingu osalisriikidele, kes ei ole liikmesriigid, samuti EFTA järelevalveametile originaalkeeles koos eelotsusetaotluse või vajaduse korral selle kokkuvõtte tõlkega ühte artiklis 36 nimetatud keeltest adressaadi valikul.
3. Kui kolmandal riigil on põhikirja artikli 23 neljanda lõigu kohaselt õigus osaleda eelotsusemenetluses, toimetatakse talle eelotsusetaotlus kätte originaalkeeles koos eelotsusetaotluse või vajaduse korral selle kokkuvõtte tõlkega ühte artiklis 36 nimetatud keeltest kolmanda riigi valikul.

Artikkel 99. Vastamine põhistatud määrusega

Kui Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimus on identne küsimusega, millele Euroopa Kohus on juba vastuse andnud, või kui küsimusele võib vastuse selgelt tuletada kohtupraktikast või kui esitatud küsimusele antav vastus ei tekita põhjendatud kahtlust, võib Euroopa Kohus igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada kohtuasja põhistatud määrusega.

Artikkel 100. Euroopa Kohtussepöördumine

1. Eelotsusetaotlus jääb Euroopa Kohtu menetlusse niikaua, kuni Euroopa Kohtusse pöördunud kohus ei ole eelotsusetaotlust tagasi võtnud. Eelotsusetaotluse tagasivõtmist saab arvesse võtta kuni kohtuotsuse kuulutamise kuupäeva teatavakstegemiseni põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.
2. Euroopa Kohus võib siiski igal ajal sedastada, et tema pädevuse tingimused ei ole enam täidetud.

Artikkel 101. Selgituste küsimine

1. Ilma et see piiraks käesolevas kodukorras sätestatud menetlust korraldavate meetmete võtmist või menetlustoimingute läbiviimist, võib Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, küsida eelotsusetaotluse esitanud kohtult selgitusi Euroopa Kohtu määratud tähtajaks.
2. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu vastus toimetatakse kätte põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.

Artikkel 102. Eelotsusemenetluse kulud

Eelotsusemenetluse kulude üle otsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus.

Artikkel 103. Kohtuotsuste ja -määruste parandamine

1. Kirja- ja arvutusvigu ning ilmseid ebatäpsusi kohtuotsustes ja -määrustes võib Euroopa Kohus parandada omal algatusel või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isiku taotlusel, kui see esitatakse kahe nädala jooksul alates kohtuotsuse kuulutamisest või kohtumääruse kättetoimetamisest.
2. Euroopa Kohus teeb otsuse pärast kohtujuristi ärakuulamist.
3. Kohtulahendi parandamise määruse originaal lisatakse parandatud kohtulahendi originaalile. Parandatud kohtulahendi originaali servale tehakse määruse kohta märke.

Artikkel 104. Eelotsuste tõlgendamine

1. Kohtuotsuste ja -määruste tõlgendamist käsitlev käesoleva kodukorra artikkel 158 ei kohaldu lahenditele, millele vastatakse eelotsusetaotlusele.
2. Siseriiklikel kohtutel tuleb hinnata, kas nad saavad eelotsusest piisavalt teavet või peavad vajalikuks uuesti Euroopa Kohtusse pöörduda.

2. peatükk

EELOTSUSE KIIRENDATUD MENETLUS

Artikkel 105. Kiirendatud menetlus

1. Kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul, võib Euroopa Kohtu president eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras omal algatusel otsustada, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, lahendada eelotsusetaotluse kiirendatud menetluses, kaldudes kõrvale käesoleva kodukorra sätetest.
2. Sellisel juhul määrab president viivitamata kindlaks kohtuistungikuupäeva, millest teatatakse põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele samal ajal eelotsusetaotluse kättetoimetamisega.

3. Eelmises lõikes nimetatud huvitatud isikud võivad esitada kirjalikke seisukohti presidendi määratud tähtaja jooksul, mis ei ole lühem kui 15 päeva. President võib nõuda, et huvitatud isikud piirduksid kirjalikes seisukohtades eelotsusetaotluses tõstatatud oluliste õigusküsimustega.
4. Kirjalikud seisukohad edastatakse enne kohtuistungit kõigile põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele.
5. Euroopa Kohus teeb otsuse pärast kohtujuristi ärakuulamist.

Artikkel 106. Menetlusedokumentide edastamine

1. Eelmises artiklis ette nähtud menetlusedokumentid loetakse esitatuks, kui nende allkirjastatud originaali ära kiri ning selles viidatud tõendid ja dokumendid koos artikli 57 lõikes 3 märgitud nimekirjaga edastatakse kohtukantseleile Euroopa Kohtu käsutuses oleva tehnilise või elektroonilise sidevahendi teel. Menetlusedokumendi originaal ja eespool nimetatud lisad edastatakse viivitamata Euroopa Kohtu kantseleile.
2. Eelmises artiklis ette nähtud kättetoimetamine ja teavitamine toimub elektrooniliselt Euroopa Kohtu kindlaks määratud tingimustel, kui adressaat on nõus, et kohtudokumentid talle sellisel viisil kätte toimetatakse. Nõusoleku puudumisel toimub kättetoimetamine ja teavitamine dokumendi ära kirja saatmisega Euroopa Kohtu ja adressaadi käsutuses oleva tehnilise või elektroonilise sidevahendi teel.

3. peatükk

EELOTSUSE KIIRMENETLUS

Artikkel 107. Eelotsuse kiirmenetluse kohaldamisala

1. Eelotsusetaotluse, milles esitatakse üks või mitu küsimust Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega reguleeritud valdkondades, võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras Euroopa Kohtu algatusel lahendada kiirmenetluses, kaldudes kõrvale käesoleva kodukorra sätetest.
2. Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob esile faktilised ja õiguslikud asjaolud, millest nähtub asja kiireloomulisus ja mis õigustavad selle erandliku menetluse kohaldamist, ning pakub võimaluse korral vastuse, mille ta ise eelotsuse küsimustele annaks.
3. Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus kiirmenetluse kohaldamist ei taotle, võib Euroopa Kohtu president, kui tema esialgsel hinnangul tuleks asjas seda menetlust kohaldada, paluda artiklis 108 osutatud kojal kaaluda vajadust eelotsusetaotluse lahendamiseks kiirmenetluses.

Artikkel 108. Kiirmenetluse kohaldamise otsustamine

1. Otsus lahendada eelotsusetaotlus kiirmenetluses tehakse määratud koja poolt ettekandja-kohtuniku ettepaneku alusel pärast kohtujuristi ärakuulamist. Koja koosseis määratakse kindlaks vastavalt artikli 28 lõikele 2 päeval, mil kohtuasi määratakse ettekandja-kohtunikule, kui kiirmenetluse kohaldamist taotleb eelotsusetaotluse esitanud kohus, või kui kiirmenetluse kohaldamist kaalutakse Euroopa Kohtu presidendi palvel, siis päeval, mil see palve esitatakse.
2. Kui kohtuasjal on seos menetluses oleva kohtuasjaga, mis on määratud ettekandja-kohtunikule, kes ei kuulu määratud kotta, võib see koda teha Euroopa Kohtu presidendile ettepaneku määrata kohtuasi sellele ettekandja-kohtunikule. Kui kohtuasi määratakse läbivaatamiseks sellele ettekandja-kohtunikule, täidab viiest kohtunikust koosnev koda, kuhu ta kuulub, selles kohtuasjas määratud koja ülesandeid. Kohaldatakse artikli 29 lõiget 1.

Artikkel 109. Kiirmenetluse kirjalik osa

1. Kui kiirmenetluse kohaldamist taotleb eelotsusetaotluse esitanud kohus või kui president on palunud määratud kojalt kaaluda vajadust lahendada eelotsus selles menetluses, toimetab kohtusekretär eelotsusetaotluse viivitamata kätte põhikohtuasja pooltele, liikmesriigile, kus eelotsusetaotluse esitanud kohus tegutseb, Euroopa Komisjonile ja institutsioonile, kes on vastu võtnud õigusakti, mille kehtivus või tõlgendamine on vaidlustatud.
2. Otsus kiirmenetluse kohaldamise või kohaldamata jätmise kohta toimetatakse viivitamata kätte eelmises lõikes nimetatud eelotsusetaotluse esitanud kohtule, liikmesriigile ja institutsioonidele. Eelotsusetaotluse kiirmenetluses lahendamise otsuses määratakse kindlaks tähtaeg, mille jooksul võivad viimati nimetatud esitada oma kirjalikud seisukohad. Otsuses võib täpsustada, milliseid õigusküsimusi kirjalikud seisukohad peaksid käsitlema, ja määrata nende dokumentide maksimaalse pikkuse.
3. Kui eelotsusetaotlus viitab haldus- või kohtumenetlusele, mis toimus muus liikmesriigis kui see, kus eelotsusetaotluse esitanud kohus tegutseb, siis võib Euroopa Kohus paluda sel liikmesriigil esitada kirjalikult või kohtuistungil kõik vajalikud täpsustused.
4. Eelotsusetaotlus saadetakse vahetult pärast lõikes 1 ette nähtud kättetoimetamist ka teistele põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele, kellele taotlust veel kätte toimetatud ei ole; samuti saadetakse vahetult pärast lõikes 2 ette nähtud kättetoimetamist nendele teistele huvitatud isikutele otsus kiirmenetluse kohaldamise või kohaldamata jätmise kohta.
5. Põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele antakse kohtuistungil ajast teada niipea kui võimalik.
6. Kui eelotsusetaotlust ei lahendada kiirmenetluses, toimub menetlus põhikirja artikli 23 ja käesoleva kodukorra asjassepuutuvate sätete kohaselt.

Artikkel 110. Kättetoimetamine ja teavitamine pärast menetluse kirjaliku osa lõpetamist

1. Kui eelotsusetaotlus lahendatakse kiirmenetluses, toimetatakse eelotsusetaotlus ning esitatud kirjalikud seisukohad kätte põhikirja artiklis 23 nimetatud muudele huvitatud isikutele kui artikli 109 lõikes 1 märgitud isikud. Eelotsusetaotlusele lisatakse tõlge või vajaduse korral kokkuvõte vastavalt artiklis 98 sätestatud tingimustele.
2. Esitatud kirjalikud seisukohad toimetatakse kätte ka pooltele ja teistele artikli 109 lõikes 1 märgitud huvitatud isikutele.
3. Kohtuistungi toimumise päevast antakse põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele teada samal ajal eelmistes lõigetes märgitud dokumentide kättetoimetamisega.

Artikkel 111. Menetluse kirjaliku osa ärajätmine

Määratud koda võib otsustada eriti kiireloomuliste asjade lahendamisel jätta artikli 109 lõikes 2 osutatud menetluse kirjalik osa ära.

Artikkel 112. Asja sisuline lahendamine

Määratud koda lahendab kohtuasja pärast kohtujuristi ärakuulamist.

Artikkel 113. Kohtukoosseis

1. Määratud koda võib otsustada asja menetleda kolmeliikmelises koosseisus. Sel juhul kuuluvad kohtukoosseisu määratud koja president, ettekandja-kohtunik ja esimene või vajaduse korral kaks esimest kohtunikku artikli 28 lõikes 2 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel määratud koja kohtukoosseisu kindlaksmääramise ajal, mis toimub vastavalt artikli 108 lõikele 1.
2. Määratud koda võib ka paluda Euroopa Kohtul määrata kohtuasi läbivaatamiseks suuremale kohtukoosseisule. Uus kohtukoosseis jätkab asja lahendamist kiirmenetluses, vajaduse korral pärast menetluse suulise osa uuendamist.

Artikkel 114. Menetlusedokumentide edastamine

Menetlusedokumendid edastatakse artiklis 106 sätestatud korras.

4. peatükk

MENETLUS PÄRAST KOHTUASJA SUUNAMIST

Artikkel 114a. Üldkohtu poolt põhikirja artikli 54 teise lõigu alusel suunatud eelotsusetaotlused

Kui Üldkohus leiab põhikirja artikli 54 teise lõigu alusel, et ta ei ole pädev ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotlust lahendama, suunab ta selle taotluse Euroopa Kohtusse. Sellisel juhul jätkub menetlus selles kohtus vastavalt käesoleva kodukorra sätetele.

Artikkel 114b. Üldkohtu poolt ELTL artikli 256 lõike 3 teise lõigu alusel suunatud eelotsusetaotlused

1. Kui Üldkohus suunab ELTL artikli 256 lõike 3 teise lõigu alusel Euroopa Kohtusse eelotsusetaotluse, mis nõuab põhimõttelist otsust, mis tõenäoliselt mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust, menetletakse seda taotlust kiiresti.
2. President määrab viivitamata selle kohtuasjaga tegelemiseks ettekandja-kohtuniku ja peakohtujurist määrab kohtujuristi.
3. Kui menetluse kirjalik osa on ajal, mil kohtuasi suunatakse Euroopa Kohtusse, juba lõppenud, võivad põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud esitada eelotsusetaotluses tõstatatud põhimõttelise küsimuse kohta täiendavaid kirjalikke seisukohti või märkusi presidendi määratud tähtaja jooksul, mis ei tohi olla lühem kui 15 päeva.
4. Euroopa Kohus teeb oma otsuse nii kiiresti kui võimalik, vajaduse korral pärast põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikute suuliste seisukohtade ja kohtujuristi ettepaneku ärakuulamist.

5. peatükk

TASUTA ÕIGUSABI

Artikkel 115. Tasuta õigusabi taotlus

1. Põhikohtuasja pool, kes ei suuda kohtukuluseid täielikult või osaliselt tasuda, võib igal ajal taotleda tasuta õigusabi.
2. Taotlusele tuleb lisada kogu teave ja tõendid, mis võimaldavad hinnata taotleja majanduslikku olukorda, näiteks pädeva siseriikliku asutuse tõend majandusliku olukorra kohta.
3. Kui taotleja on eelotsusetaotluse esitanud kohtus juba saanud tasuta õigusabi, esitab ta selle kohtu otsuse ja täpsustab, mida katavad juba antud summad.

Artikkel 116. Tasuta õigusabi otsustamine

1. President määrab tasuta õigusabi taotluse kohe pärast selle esitamist ettekandja-kohtunikule, kellele on määratud kohtuasi, mille raames see taotlus esitati.
2. Ettekandja-kohtuniku ettepanekul otsustab kolmest kohtunikust koosnev koda, millesse ettekandja-kohtunik kuulub, olles kohtujuristi ära kuulanud, kas tasuta õigusabi tuleks anda täies ulatuses või osaliselt või tuleks sellest keelduda. Sel juhul kuuluvad kohtukoosseisu selle koja president, ettekandja-kohtunik ja esimene või vajaduse korral kaks esimest kohtunikku artikli 28 lõikes 3 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel kuupäeval, mil ettekandja-kohtunik saadab tasuta õigusabi taotluse sellele kojale.
3. Kui ettekandja-kohtunik ei kuulu kolmest kohtunikust koosnevasse kotta, otsustab samadel tingimustel viiest kohtunikust koosnev koda, millesse ta kuulub. Peale ettekandja-kohtuniku kuuluvad kohtukoosseisu neli kohtunikku artikli 28 lõikes 2 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel kuupäeval, mil ettekandja-kohtunik saadab tasuta õigusabi taotluse sellele kojale.
4. Kohtukoosseis lahendab taotluse määrusega. Määrus, millega täielikult või osaliselt keeldutakse tasuta õigusabi andmisest, peab olema põhistatud.

Artikkel 117. Tasuta õigusabi andmiseks makstavad summad

Tasuta õigusabi andmisel kantakse taotleja abistamise ja Euroopa Kohtus esindamisega seotud kulud Euroopa Kohtu kassast, vajaduse korral kohtukoosseisu määratud summa ulatuses. Taotleja või tema esindaja taotlusel võib teha nende kulude katmiseks ettemakse.

Artikkel 118. Tasuta õigusabi tagasivõtmine

Tasuta õigusabi taotluse lahendanud kohtukoosseis võib igal ajal omal algatusel või vastava taotluse alusel tasuta õigusabi tagasi võtta, kui selle andmist õigustanud asjaolud on menetluse käigus muutunud.

IV JAOTIS

HAGID

1. peatükk

POOLTE ESINDAMINE

Artikkel 119. Kohustus olla esindatud

1. Pooli võib esindada ainult nende esindaja või advokaat.
2. Esindajad ja advokaadid peavad esitama kohtukantseleisse ametliku dokumendi või volikirja, mille on andnud pool, keda nad esindavad.

3. Poolt abistav või esindav advokaat peab kohtukantseleile esitama ka tõendi, mis näitab, et tal on õigus esineda liikmesriigi või muu EMP lepingu osalisriigi kohtus.

4. Kui neid dokumente ei esitata, määrab kohtusekretär poolele mõistliku tähtaja dokumentide esitamiseks. Kui nõutud dokumente ettenähtud tähtaja jooksul ei esitata, otsustab president, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, kas selle vorminõude täitmata jätmine toob kaasa hagiavalduse või menetlusedokumendi tunnistamise vastuvõetamatuks. Kui president seda vajalikuks peab, võib ta anda selle küsimuse lahendamiseks Euroopa Kohtule.

2. peatükk

MENETLUSE KIRJALIK OSA

Artikkel 120. Hagiavalduse sisu

Põhikirja artiklis 21 nimetatud hagiavalduses tuleb märkida:

- a) hageja nimi ja aadress;
- b) isiku nimi, kelle vastu hagi esitatakse;
- c) hagi ese, esitatud väited ja argumendid ning lühiülevaade nendest väidetest;
- d) hageja nõuded;
- e) tõendid, juhul kui neid esitatakse.

Artikkel 121. Dokumentide kättetoimetamisega seotud teave

1. Hagiavalduses sisaldub kohtudokumentide kättetoimetamise aadress. Hagiavalduses märgitakse ka isiku nimi, keda on volitatud ja kes on nõustunud kõiki kohtudokumente vastu võtma.

2. Lisaks lõikes 1 nimetatud kohtudokumentide kättetoimetamise aadressile või selle asemel võib hagiavalduses märkida, et advokaat või esindaja nõustub dokumentide kättetoimetamisega Euroopa Kohtu ja advokaadi või esindaja käsutuses oleva tehnilise või elektroonilise sidevahendi teel.

3. Kui hagiavaldus ei vasta lõikes 1 või 2 esitatud nõuetele, toimetatakse kuni puuduste kõrvaldamiseni asjaomasele poolele kõik menetlusega seotud dokumendid kätte tema esindajale või advokaadile adresseeritud tähtkirjaga. Erandina artiklist 48 loetakse kättetoimetamine nõuetekohaselt sooritatuks, kui tähtkiri postitatakse Euroopa Kohtu asukoha postkontoris.

Artikkel 122. Hagiavalduse lisad

1. Vajaduse korral lisatakse hagiavaldusele põhikirja artikli 21 teises lõigus nimetatud dokumendid.

2. ELTL artikli 273 alusel esitatud hagiavaldusele lisatakse üks eksemplar asjaomaste liikmesriikide vahel sõlmitud erikokkuleppest.

3. Kui hagiavaldus ei vasta käesoleva artikli lõikes 1 või 2 sätestatud tingimustele, määrab kohtusekretär hagejale mõistliku tähtaja eespool mainitud dokumentide esitamiseks. Kui neid puudusi ei kõrvaldata, otsustab president, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, kas nende tingimuste täitmata jätmine toob kaasa hagiavalduse tunnistamise vastuvõetamatuks. Kui president seda vajalikuks peab, võib ta anda selle küsimuse lahendamiseks Euroopa Kohtule.

Artikkel 123. Hagiavalduse kättetoimetamine

Hagiavaldus toimetatakse kostjale kätte. Artikli 119 lõikes 4 ja artikli 122 lõikes 3 nimetatud juhtudel toimub kättetoimetamine kohe, kui hagiavalduse puudused on kõrvaldatud või kui president või Euroopa Kohus on tunnistanud hagiavalduse neis kahes artiklis sätestatud nõuete täitmata jätmisest hoolimata vastuvõetavaks.

Artikkel 124. Kostja vastuse sisu

1. Kahe kuu jooksul hagiavalduse kättetoimetamisest arvates esitab kostja vastuse. Selles tuleb märkida:

- a) kostja nimi ja aadress;
- b) esitatud väited ja argumendid;
- c) kostja nõuded;
- d) tõendid, juhul kui neid esitatakse.

2. Kostja vastusele kohaldatakse artiklit 121.

3. President võib kostja nõuetekohaselt põhjendatud taotlusel erandkorras pikendada lõikes 1 ette nähtud tähtaega.

Artikkel 125. Dokumentide edastamine

Kui Euroopa Parlament, nõukogu või Euroopa Komisjon ei ole kohtuasja pool, edastab Euroopa Kohus neile hagiavalduse ja kostja vastuse või kui see on esitatud, siis pädevuse puudumise või vastuvõetamatuse vastuväite ära kirjad ilma lisadeta, et nad saaksid hinnata, kas taotletakse nende õigusakti kohaldamata jätmist ELTL artikli 277 alusel.

Artikkel 126. Repliik ja vasturepliik

1. Hagiavaldust ja kostja vastust võib täiendada hageja repliigi ja kostja vasturepliigiga.

2. President määrab nende menetlusdokumentide esitamise tähtajad. Ta võib täpsustada, milliseid küsimusi repliik või vasturepliik peaksid käsitlema.

3. peatükk

VÄITED JA TÕENDID

Artikkel 127. Uued väited

1. Menetluse käigus on uute väidete esitamine keelatud, välja arvatud juhul, kui need tuginevad faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus.
2. Ilma et see piiraks hilisemat otsust väite vastuvõetavuse kohta, võib president ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist määrata teisele poolele tähtaja sellele väitele vastamiseks.

Artikkel 128. Tõendid ja nende pakkumine

1. Pooled võivad repliigis ja vasturepliigis esitada oma argumentide toetamiseks täiendavaid tõendeid või pakkuda nende esitamist. Pooled peavad tõendite hilist esitamist põhjendama.
2. Erandkorras võivad pooled esitada tõendeid või pakkuda nende esitamist veel pärast menetluse kirjaliku osa lõpetamist. Pooled peavad tõendite hilist esitamist põhjendama. President võib ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist määrata teisele poolele tähtaja nende tõendite osas seisukoha võtmiseks.

4. peatükk

MENETLUSSE ASTUMINE

Artikkel 129. Menetlusse astumise ese ja tagajärjed

1. Menetlusse astumise esemeks võib olla üksnes ühe poole nõuete täielik või osaline toetamine. See ei anna pooltega samaväärseid menetlusõigusi, eelkõige õigust taotleda kohtuistungit.
2. Menetlusse astumine on põhivaidluse suhtes aktsessoorne. Selle ese langeb ära kohtuasja kustutamisel Euroopa Kohtu registrist, hagist loobumise või poolte kokkuleppe korral või hagi tunnistamisel vastuvõetamatuks.
3. Menetlusse astuja peab nõustuma menetlusega selles staadiumis, milles see on hetkel, kui ta menetlusse astub.
4. Euroopa Kohus võib kaaluda menetlusse astumise avalduse rahuldamist, kui see on esitatud pärast artiklis 130 ette nähtud tähtaja möödumist, kuid enne menetluse suulise osa avamise otsust vastavalt artikli 60 lõikele 4. Kui president annab menetlusse astumiseks loa ja kohtuistung toimub, võib menetlusse astuja esitada oma seisukohad kohtuistungil ajal.

Artikkel 130. Menetlusse astumise avaldus

1. Menetlusse astumise avaldus tuleb esitada kuue nädala jooksul käesoleva kodukorra artikli 21 lõikes 4 märgitud teadaande avaldamisest.
2. Menetlusse astumise avalduses märgitakse:
 - a) kohtuasi;
 - b) kohtuasja pooled;
 - c) menetlusse astuja nimi ja aadress;
 - d) nõuded, mille toetuseks soovib taotleja menetlusse astuda;
 - e) menetlusse astumist õigustavad asjaolud, kui avaldus on esitatud põhikirja artikli 40 teise või kolmanda lõigu alusel.
3. Menetlusse astuja peab olema esindatud põhikirja artikli 19 kohaselt.
4. Kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 119, 121 ja 122.

Artikkel 131. Menetlusse astumise avalduse lahendamine

1. Menetlusse astumise avaldus toimetatakse pooltele kätte, et nad saaksid selle kohta esitada oma kirjalikud või suulised märkused.
2. Kui avaldus on esitatud põhikirja artikli 40 esimese lõigu alusel, lubatakse menetlusse astumist presidendi otsusega ja menetlusse astujale edastatakse ära kirjad kõigist pooltele kätte toimetatud menetlusdokumentidest, välja arvatud juhul, kui pooled viitavad kümne päeva jooksul alates lõikes 1 nimetatud kättetoimetamisest salajastele või konfidentsiaalsetele tõenditele või dokumentidele, mille edastamine menetlusse astujale tekitaks pooltele kahju. Sellisel juhul lahendab president menetlusse astumise avalduse pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulamist määrusega ning menetlusse astujale edastatakse ära kirjad kõigist pooltele kätte toimetatud menetlusdokumentidest, välja arvatud salajased või konfidentsiaalsed tõendid või dokumendid, mida teatud juhtudel ei edastata.
3. Kui avaldus on esitatud põhikirja artikli 40 teise lõigu alusel, lahendab president menetlusse astumise avalduse pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulamist määrusega või annab selle lahendamiseks Euroopa Kohtule. Kui menetlusse astumise avaldus rahuldatakse, edastatakse menetlusse astujale ära kirjad kõigist pooltele kätte toimetatud menetlusdokumentidest, välja arvatud salajased või konfidentsiaalsed tõendid või dokumendid, mida teatud juhtudel ei edastata.
4. Kui avaldus on esitatud põhikirja artikli 40 kolmanda lõigu alusel, lubatakse menetlusse astumist presidendi otsusega ja menetlusse astujale edastatakse ära kirjad kõigist pooltele kätte toimetatud menetlusdokumentidest, välja arvatud juhul, kui pooled esitavad menetlusse astumise avalduse kohta märkusi kümne päeva jooksul alates lõikes 1 nimetatud kättetoimetamisest või kui nad sama tähtaja jooksul viitavad salajastele või konfidentsiaalsetele tõenditele või dokumentidele, mille edastamine menetlusse astujale tekitaks pooltele kahju. Sellistel juhtudel lahendab president menetlusse astumise avalduse pärast ettekandja-

kohtuniku ja kohtujuristi ärakuulamist määrusega ning menetlusse astujale edastatakse ära kirjad kõigist poolte kätte toimetatud menetluskirjast, välja arvatud salajased või konfidentsiaalsed tõendid või dokumendid, mida teatud juhtudel ei edastata.

Artikkel 132. Kirjalike seisukohtade esitamine

1. Menetlusse astuja võib esitada oma kirjalikud seisukohad ühe kuu jooksul alates eelmises artiklis viidatud menetluskirjast edastamisest. President võib seda tähtaega menetlusse astuja põhjendatud taotluse alusel pikendada.
2. Menetlusse astuja seisukohad sisaldavad:
 - a) menetlusse astuja nõudeid, mis toetavad täielikult või osaliselt kohtuasja ühe poole nõudeid;
 - b) menetlusse astuja väiteid ja argumente;
 - c) tõendeid, juhul kui neid esitatakse, või nende pakkumist.
3. Pärast menetlusse astuja seisukohtade esitamist määrab president vajaduse korral tähtaja, mille jooksul võivad pooled menetlusse astuja seisukohtadele vastata.

5. peatükk

KIIRENDATUD MENETLUS

Artikkel 133. Kiirendatud menetluse kohaldamise otsustamine

1. Kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul ja kui hageja või kostja seda taotleb, võib Euroopa Kohtu president, olles vastaspoole, ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, otsustada lahendada kohtuasja kiirendatud menetluses, kaldudes kõrvale käesoleva kodukorra sätetest.
2. Taotlus kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluses tuleb esitada eraldi dokumendina koos hagiavalduse või kostja vastusega.
3. Erandkorras võib president teha sellise otsuse ka omal algatusel, olles pooled, ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud.

Artikkel 134. Menetluse kirjalik osa

1. Kiirendatud menetluses võib hagiavaldust ja kostja vastust täiendada repliik ja vasturepliik üksnes juhul, kui president, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, seda vajalikuks peab.
2. Menetlusse astuja võib esitada oma seisukohad üksnes juhul, kui president pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ärakuulamist seda vajalikuks peab.

Artikkel 135. Menetluse suuline osa

1. Vahetult pärast kostja vastuse esitamist või kui otsus kohtuasja lahendamiseks kiirendatud menetluses tehakse pärast kostja vastuse esitamist, siis vahetult pärast nimetatud otsuse tegemist, määrab president kohtuistungi kuupäeva, mis tehakse pooltele viivitamata teatavaks. President võib kohtuistungi kuupäeva edasi lükata, kui on vaja teostada menetlustoiminguid või kui menetlust korraldavate meetmete võtmine seda nõuab.
2. Ilma et see piiraks artiklite 127 ja 128 kohaldamist, võivad pooled täiendada oma argumente ja esitada või pakkuda tõendeid menetluse suulises osas. Pooled peavad tõendite hilist esitamist põhjendama.

Artikkel 136. Asja sisuline lahendamine

Euroopa Kohus lahendab kohtuasja pärast kohtujuristi ärakuulamist.

6. peatükk

KOHTUKULUD

Artikkel 137. Otsus kohtukulude kohta

Kohtuotsuses või -määruses tehakse otsus kohtukulude kohta.

Artikkel 138. Kohtukulude jaotamise üldreeglid

1. Kohtuvaidluse kaotanud pool on kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.
2. Kui kaotanud poolel on mitu isikut, otsustab Euroopa Kohus kohtukulud jagada.
3. Kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Euroopa Kohus otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

Artikkel 139. Põhjendamatult või pahatahtlikult tekitatud kulud

Euroopa Kohus võib otsustada, et pool, isegi kui ta on võitnud, hüvitab kulud, mida ta on kohtu arvates põhjendamatult või pahatahtlikult teisele poolele tekitanud.

Artikkel 140. Menetlusse astujate kohtukulud

1. Menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid kannavad ise oma kohtukulud.

2. EMP lepingu osalisriigid, kes ei ole liikmesriigid, ning EFTA järelevalveamet kannavad menetlusse astumise korral ise oma kohtukulud.
3. Euroopa Kohus võib otsustada, et menetlusse astuja, keda ei ole eelmistes lõigetes nimetatud, kannab ise oma kohtukulud.

Artikkel 141. Kohtukulud hagist loobumise korral

1. Pool, kes hagist loobub, on kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool oma märkustes hagist loobumise kohta seda nõuab.
2. Sellegipoolest kannab hagist loobunud poole taotlusel kohtukulud vastaspool, kui see on viimase käitumise tõttu õigustatud.
3. Kui pooled on kohtukulude suhtes kokku leppinud, tehakse otsus kohtukulude kohta vastavalt sellele kokkuleppele.
4. Kui kohtukulude hüvitamise nõuet ei ole esitatud, kannavad pooled ise oma kohtukulud.

Artikkel 142. Kohtukulud lahendi tegemise vajaduse äralangemisel

Kui vajadus lahendi tegemiseks langeb ära, jaotab Euroopa Kohus kohtukulud omal äranägemisel.

Artikkel 143. Menetlusega seotud kulud

Menetlus Euroopa Kohtus on tasuta, välja arvatud järgmistel juhtudel:

- a) kui Euroopa Kohus on kandnud kulusid, mida oleks võinud vältida, võib kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, need kulud välja mõista poolelt, kes on need põhjustanud;
- b) kui poole taotlusel on tehtud ärakirju või tõlkeid, mille kulusid peab kohtusekretär ülemääraseks, hüvitab see pool need kulud käesoleva kodukorra artiklis 22 osutatud kohtukantselei tasumäärade alusel.

Artikkel 144. Hüvitamisele kuuluvad kulud

Ilma et see piiraks eelmise artikli kohaldamist, kuuluvad hüvitamisele järgmised kulud:

- a) käesoleva kodukorra artikli 73 kohaselt tunnistajatele ja ekspertidele makstavad summad;
- b) menetlusega seotud vältimatud poolte kulud, eelkõige sõidu- ja elamiskulud ning esindaja-, nõustaja- või advokaaditasud.

Artikkel 145. Hüvitamisele kuuluvate kulude vaidlustamine

1. Kui hüvitatavate kulude üle tekib vaidlus, lahendab selle huvitatud poole taotlusel pärast vastaspoole märkuste ja kohtujuristi ärakuulamist määrusega kolmest kohtunikust koosnev koda, kuhu kuulub asjaga tegelenud

ettekandja-kohtunik. Sel juhul kuuluvad kohtukoosseisu selle koja president, ettekandja-kohtunik ja esimene või vajaduse korral kaks esimest kohtunikku artikli 28 lõikes 3 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel kuupäeval, mil ettekandja-kohtunik saadab kohtukulude vaidluse sellele kojale.

2. Kui ettekandja-kohtunik ei kuulu kolmest kohtunikust koosnevasse kotta, otsustab samadel tingimustel viiest kohtunikust koosnev koda, kuhu ta kuulub. Peale ettekandja-kohtuniku kuuluvad kohtukoosseisu neli kohtunikku artikli 28 lõikes 2 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel kuupäeval, mil ettekandja-kohtunik saadab kohtukulude vaidluse sellele kojale.

3. Pooled võivad määruse täitmiseks taotleda selle tõestatud ära kirja.

Artikkel 146. Maksevahendid

1. Euroopa Kohus ja tema võlgnikud teevad oma maksed eurodes.

2. Kui hüvitamisele kuuluvad kulud on kantud mingis muus valuutas kui euro või kui hüvitise aluseks olevad toimingud on tehtud riigis, mille valuuta ei ole euro, konverteeritakse valuuta makse tegemise päeval kehtiva Euroopa Keskpanga vahetuskursi järgi.

7. peatükk

POOLTE KOKKULEPE, HAGIST LOOBUMINE, KOHTULAHENDI TEGEMISE VAJADUSE ÄRALANGEMINE JA MENETLUSKÜSIMUSED

Artikkel 147. Poolte kokkulepe

1. Kui pooled saavutavad kokkuleppe enne Euroopa Kohtu otsuse tegemist ja teatavad kohtule oma nõuetest loobumisest, teeb president määruse kohtuasja registrist kustutamiseks ja otsustab kohtukulude jaotamise vastavalt artikli 141 sätetele, võttes vajaduse korral arvesse poolte sellekohaseid ettepanekuid.

2. Käesolevat sätet ei kohaldata ELTL artiklites 263 ja 265 sätestatud menetluste suhtes.

Artikkel 148. Hagist loobumine

Kui hageja teatab Euroopa Kohtule kirjalikult või kohtuistungil oma kavatsusest hagist loobuda, teeb president määruse kohtuasja registrist kustutamiseks ja otsustab kohtukulude jaotamise vastavalt artiklile 141.

Artikkel 149. Kohtulahendi tegemise vajaduse äralangemine

Kui Euroopa Kohus sedastab, et hagi ese on ära langenud ning puudub vajadus asjas otsus teha, võib ta igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul omal algatusel, olles pooled ja kohtujuristi ära kuulanud, teha asjas põhistatud määruse. Kohus otsustab kohtukulude jaotamise.

Artikkel 150. Avalikust huvist tulenev asja läbivaatamist takistav asjaolu

Euroopa Kohus võib igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul omal algatusel, olles pooled ja kohtujuristi ära kuulanud, otsustada põhistatud määrusega, et asja läbivaatamist takistab avalikust huvist tulenev asjaolu.

Artikkel 151. Vastuväited ja menetlusküsimused

1. Kui pool taotleb, et Euroopa Kohus lahendaks vastuväite või menetlusküsimuse ilma sisulist vaidlust käsitlemata, esitab ta oma taotluse eraldi dokumendiga.
2. Taotlus peab sisaldama väiteid ja argumente, millele see tugineb, taotleja nõudeid ning tõendeid ja dokumente, mis esitatakse lisadena.
3. Vahetult pärast taotluse esitamist määrab president tähtaja, mille jooksul võib vastaspool kirjalikult esitada omapoolsed väited ja nõuded.
4. Taotluse edasine menetlus on suuline, kui Euroopa Kohus ei otsusta teisiti.
5. Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, lahendab taotluse nii kiiresti kui võimalik või kui erilised asjaolud seda õigustavad, liidab selle uurimise põhikohtuasjaga.
6. Kui Euroopa Kohus jätab taotluse rahuldamata või liidab selle põhikohtuasjaga, määrab president uued tähtjad kohtuasja menetluse jätkamiseks.

8. peatükk

TAGASELJAOTSUS

Artikkel 152. Tagaseljaotsus

1. Kui nõuetekohaselt hagiavalduse saanud kostja ei esita oma vastust ettenähtud tähtaega ja vorminõudeid järgides, võib hageja taotleda Euroopa Kohtult oma nõuete rahuldamist tagaseljaotsusega.
2. Taotlus toimetatakse kostjale kätte. Euroopa Kohus võib taotluse lahendamiseks algatada menetluse suulise osa.
3. Enne tagaseljaotsuse tegemist kaalub Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, kas hagiavaldus on vastuvõetav, kas vorminõuded on täidetud

ning kas hageja nõuded näivad olevat põhjendatud. Euroopa Kohus võib võtta menetlust korraldavaid meetmeid või määrata menetlustoiminguid.

4. Tagaseljaotsus kuulub täitmisele. Euroopa Kohus võib täitmise peatada, kuni ta lahendanud on artikli 156 alusel esitatud kaja, või seada täitmise tingimuseks kautsjoni maksmise, mille suurus ja maksmise kord otsustatakse asjaoludest lähtuvalt; kautsjon tagastatakse, kui kaja ei esitata või kui seda ei rahuldata.

9. peatükk

KOHTUOTSUSTE JA -MÄÄRUSTEGA SEOTUD TAOTLUSED JA AVALDUSED

Artikkel 153. Pädev kohtukoosseis

1. Käesolevas peatükis osutatud taotlused ja avaldused, välja arvatud need, mis on märgitud artiklis 159, antakse ettekandja-kohtunikule, kellele oli määratud kohtuasi, millega see taotlus või avaldus on seotud, ja määratakse menetlemiseks kohtuasja lahendanud kohtukoosseisule.
2. Kui ettekandja-kohtunikul esineb takistus, annab Euroopa Kohtu president käesolevas peatükis osutatud taotluse või avalduse kohtunikule, kes kuulus kohtukoosseisu, kes lahendas kohtuasja, mida taotlus või avaldus puudutab.
3. Kui põhikirja artiklis 17 osutatud kvoorumit ei ole enam võimalik kokku saada, määrab Euroopa Kohus ettekandja-kohtuniku ettepanekul pärast kohtujuristi ära kuulamist taotluse või kaebuse uuele kohtukoosseisule.

Artikkel 154. Kohtulahendi parandamine

1. Ilma et see piiraks kohtuotsuste ja -määruste tõlgendamise seotud sätete kohaldamist, võib Euroopa Kohus omal algatusel või poole taotlusel, kui see esitatakse kahe nädala jooksul alates kohtuotsuse kuulutamisest või kohtumääruse kättetoimetamisest, parandada kohtulahendis kirja- ja arvutusvigu ning ilmseid ebatäpsusi.
2. Kui kohtulahendi parandamise taotlus puudutab resolutsiooni või mõnda selle aluseks olevatest põhjendustest, võivad pooled, keda kohtusekretär on nõuetekohaselt teavitatud, esitada kirjalikke märkusi presidendi määratud tähtaja jooksul.
3. Euroopa Kohus teeb otsuse pärast kohtujuristi ära kuulamist.
4. Kohtulahendi parandamise määruse originaal lisatakse parandatud kohtulahendi originaalile. Parandatud kohtulahendi originaali servale tehakse määruse kohta märke.

Artikkel 155. Lahendamata jätmine

1. Kui Euroopa Kohus on jätnud nõude mõne osa või kohtukulude küsimuse lahendamata, võib huvitatud pool esitada Euroopa Kohtule kuu aja jooksul alates kohtulahendi kättetoimetamisest avalduse kohtulahendi täiendamiseks.
2. Avaldus toimetatakse vastaspoolele kätte ja president määrab talle tähtaja kirjalike märkuste esitamiseks.
3. Pärast kirjalike märkuste esitamist ja kohtujuristi ärakuulamist teeb Euroopa Kohus otsuse avalduse vastuvõetavuse ja põhjendatuse kohta.

Artikkel 156. Kaja

1. Tagaseljaotsuse peale võib esitada kaja vastavalt põhikirja artiklile 41.
2. Kaja tuleb esitada käesoleva kodukorra artiklites 120–122 sätestatud vormis ühe kuu jooksul alates kohtuotsuse kättetoimetamisest.
3. Pärast kaja kättetoimetamist määrab president tähtaja, mille jooksul võib vastaspool esitada oma kirjalikud seisukohad.
4. Menetlust jätkatakse vastavalt käesoleva kodukorra artiklitele 59–92.
5. Euroopa Kohus lahendab kaja kohtuotsusega, mille peale ei saa esitada kaja.
6. Kohtuotsuse originaal lisatakse tagaseljaotsuse originaalile. Tagaseljaotsuse originaali servale tehakse märges kaja suhtes tehtud kohtuotsuse kohta.

Artikkel 157. Kohtulahendi vaidlustamine kolmanda isiku poolt

1. Kolmanda isiku poolt põhikirja artikli 42 alusel esitatud kohtulahendi vaidlustamise avaldusele kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 120–122. Avalduses tuleb lisaks märkida:
 - a) vaidlustatav kohtuotsus või -määrus;
 - b) mil viisil kahjustab vaidlustatav kohtulahend kolmanda isiku õigusi;
 - c) põhjused, miks kolmas isik ei saanud osaleda kohtuasja menetluses.
2. Avaldus tuleb esitada kohtuasja kõikide poolte vastu.
3. Avaldus esitatakse kahe kuu jooksul alates kohtulahendi avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*.
4. Euroopa Kohus võib kolmanda isiku poolt esitatud kohtulahendi vaidlustamise avalduse alusel kohtulahendi täitmise peatada. Kohaldatakse käesoleva jaotise 10. peatüki sätteid.
5. Vaidlustatud kohtulahendit muudetakse kolmanda isiku nõuete rahuldamise ulatuses.
6. Kolmanda isiku poolt vaidlustatud kohtulahendi kohta tehtud kohtuotsuse originaal lisatakse vaidlustatud kohtulahendi originaalile. Vaidlustatud

kohtulahendi originaali servale tehakse märges kolmanda isiku poolt vaidlustatud kohtulahendi kohta tehtud kohtuotsusest.

Artikkel 158. Tõlgendamine

1. Põhikirja artikli 43 kohaselt annab Euroopa Kohus juhul, kui kohtuotsuse või -määruse mõte või ulatus on kahtluse all, poole või liidu institutsiooni avalduse alusel, milles põhjendatakse vajaliku huvi olemasolu, kohtuotsuse või -määruse tõlgenduse.
2. Tõlgendamistaotlus tuleb esitada kahe aasta jooksul alates kohtuotsuse kuulutamise või kohtumääruse kättetoimetamise kuupäevast.
3. Tõlgendamistaotlus esitatakse käesoleva kodukorra artiklite 120–122 kohaselt. Lisaks märgitakse taotluses:
 - a) kohtulahend, mida taotlus puudutab;
 - b) kohtulahendi tekst, mille tõlgendamist taotletakse.
4. Taotlus tuleb esitada selle kohtuasja kõigi poolte vastu, keda puudutab kohtulahend, mille tõlgendamist taotletakse.
5. Euroopa Kohus lahendab taotluse, olles andnud pooltele võimaluse märkuste esitamiseks ja olles kohtujuristi ära kuulanud.
6. Tõlgendava kohtulahendi originaal lisatakse tõlgendatud kohtulahendi originaalile. Tõlgendatud kohtulahendi originaali servale tehakse märges tõlgendava kohtulahendi kohta.

Artikkel 159. Teistmine

1. Põhikirja artikli 44 kohaselt võib avalduse Euroopa Kohtu lahendi teistmiseks esitada Euroopa Kohtule üksnes sellise asjaolu teadasaamisel, millel on otsustav tähtsus ja mis enne kohtuotsuse kuulutamist või kohtumääruse kättetoimetamist ei olnud Euroopa Kohtule ega teistmist taotlevale poolele teada.
2. Ilma et see piiraks põhikirja artikli 44 kolmandas lõigus ette nähtud kümneaastast tähtaega, esitatakse teistmisavaldus kolme kuu jooksul alates päevast, mil avalduse esitaja sai teada teistmisavalduse aluseks olevast faktilisest asjaolust.
3. Teistmisavalduse suhtes kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 120–122. Avalduses tuleb lisaks märkida:
 - a) vaidlustatav kohtuotsus või -määrus;
 - b) millised kohtulahendi punktid vaidlustatakse;
 - c) avalduse aluseks olevad faktilised asjaolud;
 - d) tõendid kohtulahendi teistmist õigustavate faktiliste asjaolude ja lõikes 2 nimetatud tähtaegade järgimise kohta.
4. Teistmisavaldus esitatakse teistetava kohtuasja kõigi poolte vastu.

5. Ilma et see mõjutaks Euroopa Kohtu sisulist otsust, lahendab kohus avalduse vastuvõetavuse küsimuse kohtumäärusega pärast kohtujuristi ärakuulamist ning arvestades poolte kirjalikke seisukohti.
6. Kui Euroopa Kohus tunnistab avalduse vastuvõetavaks, asub ta avaldust sisuliselt läbi vaatama ja lahendab asja kohtuotsusega käesoleva kodukorra kohaselt.
7. Teistva kohtuotsuse originaal lisatakse teistetud kohtulahendi originaalile. Teistetud kohtulahendi originaali servale tehakse märges teistva kohtuotsuse kohta.

Artikkel 159a. Ilmselt vastuvõetamatud või ilmselt põhjendamatud taotlused ja avaldused

Kui käesolevas peatükis osutatud taotlus või avaldus on tervikuna või osaliselt ilmselt vastuvõetamatu või ilmselt põhjendamatu, võib Euroopa Kohus pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ärakuulamist igal ajal jätta selle põhistatud määrusega tervikuna või osaliselt rahuldamata.

10. peatükk

ÕIGUSAKTI KOHALDAMISE PEATAMINE JA MUUD AJUTISED
MEETMED

Artikkel 160. Õigusakti kohaldamise peatamise või ajutiste meetmete taotlus

1. ELTL artikli 278 ja EAA artikli 157 kohaselt esitatud taotlus institutsiooni õigusakti kohaldamise peatamiseks on vastuvõetav üksnes juhul, kui taotleja on esitanud Euroopa Kohtusse hagi selle õigusakti vaidlustamiseks.
2. ELTL artiklis 279 märgitud muu ajutise meetme kohaldamise taotlus on vastuvõetav üksnes juhul, kui taotluse esitab Euroopa Kohtu menetluses oleva kohtuasja pool ja taotlus on selle kohtuasjaga seotud.
3. Eelmistes lõigetes märgitud taotlustes tuleb märkida hagi ese, kiireloomulisust põhjendavad asjaolud ning fakti- ja õigusväited, mis esmapilgul õigustavad taotletava ajutise meetme kohaldamist.
4. Taotlus esitatakse eraldi dokumendina vastavalt käesoleva kodukorra artiklites 120–122 sätestatud tingimustele.
5. Taotlus toimetatakse vastaspoolele kätte ja president määrab lühikese tähtaja, mille jooksul see pool võib esitada kirjalikke või suulisi seisukohti.
6. President kaalub, kas menetlustoimingu teostamine on vajalik.
7. President võib taotluse rahuldada ka enne vastaspoole seisukohtade esitamist. Ajutist meetet võib hiljem muuta või tühistada ka kohtu enda algatusel.

Artikkel 161. Taotluse lahendamine

1. President lahendab taotluse ise või annab selle viivitamata Euroopa Kohtule lahendamiseks.
2. Kui presidendil esineb takistus, kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 10 ja 13.
3. Kui taotlus antakse lahendamiseks Euroopa Kohtule, lahendab kohus selle viivitamata, olles kohtujuristi ära kuulanud.

Artikkel 162. Täitmise peatamise või ajutiste meetmete kohaldamise määrus

1. Taotlus lahendatakse põhistatud määrusega, mis ei kuulu edasikaebamisele. Määrus toimetatakse viivitamata pooltele kätte.
2. Määruse täitmise tingimusena võib nõuda, et taotleja maksaks kautsjoni, mille suurus ja maksmise tingimused määratakse asjaoludest lähtuvalt.
3. Määruses võib ette näha kuupäeva, mil ajutise meetme kehtivus lõpeb. Kuupäeva puudumisel muutub meede kehtetuks alates lõpliku kohtuotsuse kuulutamisest.
4. Määrus on ajutise toimega ega mõjuta Euroopa Kohtu sisulist otsust.

Artikkel 163. Asjaolude muutumine

Asjaolude muutumise korral võib poole taotlusel määrust igal ajal muuta või selle tühistada.

Artikkel 164. Uus taotlus

Ajutise meetme kohaldamise taotluse rahuldamata jätmine ei takista seda esitanud poolel esitada uut taotlust, mis põhineb uutel faktilistel asjaoludel.

Artikkel 165. ELTL artiklite 280 ja 299 ning EAA artikli 164 alusel esitatud taotlus

1. ELTL artiklite 280 ja 299 ning EAA artikli 164 kohaselt esitatud taotlusele kohaldatakse käesoleva peatüki sätteid Euroopa Kohtu lahendi või nõukogu, Euroopa Komisjoni või Euroopa Keskpanga õigusakti sundtäitmise peatamiseks.
2. Taotluse rahuldamise määruses nähakse vajaduse korral ette kuupäev, mil ajutise meetme kehtivus lõpeb.

Artikkel 166. EAA artikli 81 alusel esitatud taotlus

1. EAA artikli 81 kolmandas ja neljandas lõigus märgitud taotlus sisaldab järgmist:

- a) kontrollitavate isikute või ettevõtjate nimed ja aadressid;
 - b) selgitus kontrollitavate asjaolude ja kontrollimise eesmärgi kohta.
2. President lahendab taotluse määrusega. Kohaldatakse käesoleva kodukorra artiklit 162.
3. Kui presidendil esineb takistus, kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 10 ja 13.

V JAOTIS

APELLATSIOONKAEBUSE ESITAMINE ÜLDKOHTU LAHENDI PEALE

1. peatükk

APELLATSIOONKAEBUSE VORM, SISU JA NÕUDED

Artikkel 167. Apellatsioonkaebuse esitamine

1. Apellatsioonkaebus esitatakse Euroopa Kohtu või Üldkohtu kantseleisse. Kui appellatsioonkaebus on esitatud Üldkohtu kantseleisse, edastatakse appellatsioonkaebus viivitamata Euroopa Kohtu kantseleisse.
2. Niipea kui Üldkohtu kantseleid on appellatsioonkaebuse esitamisest teavitatud, edastab ta Euroopa Kohtu kantseleile viivitamata kohtuasja esimese astme toimiku ning vajaduse korral appellatsioonikoja menetluse toimiku, mis on edastatud Üldkohtule vastavalt tema kodukorra sätetele, mis käsitlevad intellektuaalomandi õigustega seotud menethusi.

Artikkel 168. Apellatsioonkaebuse sisu

1. Apellatsioonkaebuses märgitakse:
 - a) appellatsioonkaebuse esitaja, keda nimetatakse apellandiks, nimi ja aadress;
 - b) Üldkohtu vaidlustatud lahend;
 - c) teiste Üldkohtu kohtuasja poolte nimed;
 - d) õigusväited ja -argumendid ning lühiülevaade õigusväidetest;
 - e) apellandi nõuded.
2. Apellatsioonkaebuse suhtes kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 119 ja 121 ning artikli 122 lõiget 1.
3. Apellatsioonkaebuses märgitakse kuupäev, mil vaidlustatud kohtulahend apellandile kätte toimetati.

4. Kui apellatsioonkaebus ei vasta käesoleva artikli lõigetele 1–3, annab kohtusekretär apellandile mõistliku tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui apellant ei kõrvalda puudusi ettenähtud tähtaja jooksul, otsustab president pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ärakuulamist, kas selle nõude täitmata jätmine toob kaasa apellatsioonkaebuse tunnistamise vastuvõetamatuks. Kui president seda vajalikuks peab, võib ta anda selle küsimuse lahendamiseks Euroopa Kohtule.

Artikkel 169. Apellatsioonkaebuse nõuded, väited ja argumendid

1. Apellatsioonkaebuses võib nõuda Üldkohtu lahendi, nagu see on esitatud selle lahendi resolutsioonis, täielikku või osalist tühistamist.
2. Õigusväidetes ja -argumentides näidatakse täpselt, millised Üldkohtu lahendi põhjenduse punktid vaidlustatakse.

Artikkel 170. Nõuded apellatsioonkaebuse põhjendatuks tunnistamise korral

1. Kui apellatsioonkaebus tunnistatakse põhjendatuks, võib selles nõuda esimeses astmes esitatud, kuid mitte uute nõuete osalist või täielikku rahuldamist. Apellatsioonkaebuses ei või muuta Üldkohtu menetluses olnud hagi eset.
2. Kui apellant taotleb vaidlustatud kohtulahendi tühistamise korral kohtuasja tagasisaatmist Üldkohtule, esitab ta põhjused, miks Euroopa Kohtul ei ole võimalik teha kohtuasjas otsust.

1a. peatükk

PÕHIKIRJA ARTIKLIS 58A ETTE NÄHTUD
APELLATSIOONKAEBUSTE MENETLUSSE VÕTMISE
OTSUSTAMINE

Artikkel 170a. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotlus

1. Põhikirja artikli 58a esimeses ja teises lõigus osutatud juhtudel lisab apellant oma apellatsioonkaebusele apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotluse, milles ta kirjeldab liidu õiguse ühtsuse, järjepidevuse või edasiarendamise seisukohast olulist apellatsioonkaebuses tõstatatud küsimust ning mis sisaldab kõiki andmeid, mida on Euroopa Kohtul selle taotluse lahendamiseks vaja. Kui sellist taotlust ei esitata, tunnistab Euroopa Kohtu asepresident apellatsioonkaebuse vastuvõetamatuks.
2. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotlus ei tohi olla pikem kui seitse lehekülge ning selle koostamisel tuleb järgida kõiki vorminõudeid, mis sisalduvad käesoleva kodukorra alusel vastu võetud praktilistes juhistes pooltele seoses Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjadega.

3. Kui apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotlus ei vasta eelmises lõikes kirjeldatud nõuetele, annab kohtusekretär apellandile lühikese tähtaja apellatsioonkaebuse puuduste kõrvaldamiseks. Kui ettenähtud tähtaja jooksul puudusi ei kõrvaldata, otsustab Euroopa Kohtu asepresident ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist, kas selle nõude täitmata jätmine toob kaasa apellatsioonkaebuse tunnistamise vastuvõetamatuks.

Artikkel 170b. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotluse lahendamine

1. Euroopa Kohus teeb apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotluse kohta otsuse nii kiiresti kui võimalik.
2. Taotluse kohta teeb ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist otsuse selleks spetsiaalselt moodustatud koda, mille presidendiks on Euroopa Kohtu asepresident ning millesse kuuluvad ka ettekandja-kohtunik ja selle kolmest kohtunikust koosneva koja president, millesse kuulub ettekandja-kohtunik taotluse esitamise kuupäeval.
3. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise taotlus lahendatakse põhistatud määrusega.
4. Kui põhikirja artikli 58a kolmandas lõigus sätestatud kriteeriume arvestades võetakse apellatsioonkaebus tervikuna või osaliselt menetlusse, toimub menetlus vastavalt käesoleva kodukorra artiklitele 171–190a. Eelmises lõigus osutatud määrus toimetatakse koos apellatsioonkaebusega kätte Üldkohtu kohtuasja pooltele ning apellatsioonkaebuse osaliselt menetlusse võtmise korral täpsustatakse selles apellatsioonkaebuse väited või väiteosad, mida tuleb käsitleda vastuses apellatsioonkaebusele.
5. Kohtusekretär teavitab apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise otsusest viivitamata Üldkohut ning liikmesriike, Euroopa Parlamenti, nõukogu ja komisjoni, kui nad ei olnud Üldkohtu menetluses pooleks.

2. peatükk

VASTUS APELLATSIOONKAEBUSELE, REPLIIK JA VASTUREPLIIK

Artikkel 171. Apellatsioonkaebuse kättetoimetamine

1. Apellatsioonkaebus toimetatakse kätte teistele Üldkohtu kohtuasja pooltele.
2. Artikli 168 lõikes 4 nimetatud juhtudel toimub kättetoimetamine kohe, kui puudused on kõrvaldatud või kui president või Euroopa Kohus on tunnistanud apellatsioonkaebuse vastuvõetavaks hoolimata selles artiklis sätestatud vorminõuete täitmata jätmisest.

Artikkel 172. Pooled, kes võivad esitada vastuse apellatsioonkaebusele

1. Kõik Üldkohtu kohtuasja pooled, kellel on huvi, et apellatsioonkaebus rahuldataks või jäetaks rahuldamata, võivad esitada apellatsioonkaebusele vastuse kahe kuu jooksul alates apellatsioonkaebuse kättetoimetamisest. Apellatsioonkaebusele vastuse esitamise tähtaega ei pikendata.

Artikkel 173. Vastuse sisu

1. Vastuses apellatsioonkaebusele märgitakse:

- a) selle esitaja nimi ja aadress;
- b) kuupäev, mil apellatsioonkaebus talle kätte toimetati;
- c) õigusväited ja argumendid;
- d) nõuded.

2. Vastusele kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 119 ja 121.

Artikkel 174. Vastuse nõuded

Vastuses apellatsioonkaebusele võib nõuda apellatsioonkaebuse täielikku või osalist rahuldamist või rahuldamata jätmist.

Artikkel 175. Repliik ja vasturepliik

1. Apellatsioonkaebust ja vastust apellatsioonkaebusele võib täiendada repliigi ja vasturepliigiga üksnes juhul, kui apellant on seitsme päeva jooksul apellatsioonkaebuse vastuse kättetoimetamisest esitanud sellekohase põhjendatud taotluse ja president leiab pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ärakuulamist, et see on vajalik eelkõige selleks, et apellant saaks võtta seisukoha vastuvõetamatuse vastuväite kohta või vastuses esitatud uute asjaolude kohta.

2. President määrab repliigi esitamise tähtpäeva ja selle kättetoimetamisel vastaspoolele vasturepliigi esitamise tähtpäeva. Ta võib piirata nende dokumentide lehekülgede arvu ja neis käsitletavaid küsimusi.

3. peatükk

VASTUAPELLATSIOONKAEBUSE VORM, SISU JA NÕUDED

Artikkel 176. Vastuapellatsioonkaebus

1. Käesoleva kodukorra artiklis 172 viidatud pooled võivad esitada vastuapellatsioonkaebuse sama tähtaja jooksul, mis on ette nähtud apellatsioonkaebusele vastuse esitamiseks.

2. Vastuapellatsioonkaebus tuleb esitada eraldi dokumendina vastusest apellatsioonkaebusele.

Artikkel 177. Vastuapellatsioonkaebuse sisu

1. Vastuapellatsioonkaebuses märgitakse:

- a) vastuapellatsioonkaebuse esitaja nimi ja aadress;
- b) kuupäev, mil apellatsioonkaebus talle kätte toimetati;
- c) õigusväited ja -argumendid;
- d) nõuded.

2. Vastuapellatsioonkaebusele kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 119 ja 121 ning artikli 122 lõikeid 1 ja 3.

Artikkel 178. Vastuapellatsioonkaebuse nõuded, väited ja argumendid

1. Vastuapellatsioonkaebuses võib nõuda Üldkohtu lahendi täielikku või osalist tühistamist.

2. Nõuda võib ka Üldkohtule esitatud hagi vastuvõetavuse osas sõnaselgelt või vaikimisi tehtud otsuse tühistamist.

3. Õigusväidetes ja -argumentides näidatakse täpselt, millised Üldkohtu lahendi punktid vaidlustatakse. Need väited ja argumendid peavad erinema väidetest ja argumentidest, mis on esitatud vastuses apellatsioonkaebusele.

4. peatükk

VASTUAPELLATSIOONKAEBUSELE JÄRGNEVAD MENETLUSDOKUMENDID

Artikkel 179. Vastuapellatsioonkaebusele

Vastuapellatsioonkaebuse esitamise korral võivad apellant ja kõik teised Üldkohtu kohtuasja pooled, kellel on huvi, et vastuapellatsioonkaebus rahuldataks või jäetaks rahuldamata, esitada kahe kuu jooksul alates vastuapellatsioonkaebuse kättetoimetamisest vastuse, milles võib käsitleda vaid vastuapellatsioonkaebuses esitatud väiteid. Seda tähtaega ei pikendata.

Artikkel 180. Vastuapellatsioonkaebusele järgnev repliik ja vasturepliik

1. Vastuapellatsioonkaebust ja vastust vastuapellatsioonkaebusele võib täiendada repliigi ja vasturepliigiga üksnes juhul, kui vastuapellatsioonkaebuse esitaja on seitsme päeva jooksul alates vastuapellatsioonkaebuse vastuse kättetoimetamisest esitanud sellekohase

põhjendatud taotluse ja president leiab pärast ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ärakuulamist, et see on vajalik eelkõige selleks, et see pool saaks võtta seisukoha vastuvõetamatuse vastuväite või uute asjaolude kohta, mis on esitatud vastuses vastuapellatsioonkaebusele.

2. President määrab repliigi esitamise tähtpäeva ja selle kättetoimetamisel vastaspoolele vasturepliigi esitamise tähtpäeva. Ta võib piirata nende dokumentide lehekülgede arvu ja neis käsitletavaid küsimusi.

5. peatükk

APELLATSIOONKAEBUSED, MIS LAHENDATAKSE KOHTUMÄÄRUSEGA

Artikkel 181. Ilmselt vastuvõetamatu või ilmselt põhjendamatu apellatsioonkaebus või vastuapellatsioonkaebus

Kui apellatsioonkaebus või vastuapellatsioonkaebus on tervikuna või osaliselt ilmselt vastuvõetamatu või ilmselt põhjendamatu, võib Euroopa Kohus ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist igal ajal jätta apellatsioonkaebuse või vastuapellatsioonkaebuse põhistatud määrusega tervikuna või osaliselt rahuldamata.

Artikkel 182. Ilmselt põhjendatud apellatsioonkaebus või vastuapellatsioonkaebus

Kui Euroopa Kohus on juba lahendanud ühe või mitu õigusküsimust, mis on apellatsioonkaebuse või vastuapellatsioonkaebuse väidetes tõstatatud küsimustega identsed, ja ta peab apellatsioonkaebust või vastuapellatsioonkaebust ilmselt põhjendatuks, siis võib ta ettekandja-kohtuniku ettepanekul ning pärast poolte ja kohtujuristi ärakuulamist tunnistada apellatsioonkaebuse või vastuapellatsioonkaebuse ilmselt põhjendatuks põhjendatud määrusega, mis sisaldab viiteid asjakohasele kohtupraktikale.

6. peatükk

APELLATSIOONIASJA REGISTRIST KUSTUTAMISE TAGAJÄRJED VASTUAPELLATSIOONKAEBUSELE

*Artikkel 183. Apellatsioonkaebusest loobumise või
apellatsioonkaebuse ilmselge vastuvõetamatuse tagajärjed
vastuapellatsioonkaebusele*

Vastuapellatsioonkaebuse esele langeb ära:

- a) kui apellant loobub apellatsioonkaebusest;
- b) kui apellatsioonkaebus tunnistatakse ilmselgelt vastuvõetamatuks apellatsioonkaebuse esitamise tähtaja möödalaskmise tõttu;
- c) kui apellatsioonkaebus tunnistatakse ilmselgelt vastuvõetamatuks üksnes sel põhjusel, et see ei ole esitatud Üldkohtu lahendi peale, mis lõpetab menetluse või millega sisulised küsimused lahendatakse ainult osaliselt või millega lahendatakse pädevuse puudumise või vastuvõetamatuse vastuväidet käsitlevaid menetlusküsimusi põhikirja artikli 56 esimese lõigu mõttes.

7. peatükk

KOHTUKULUD JA TASUTA ÕIGUSABI APELLATSIOONKAEBUSTE
KORRAL

*Artikkel 184. Kohtukulude küsimuse lahendamine
apellatsioonkaebuste korral*

1. Kui järgnevatest sätetest ei tulene teisiti, kohaldatakse Euroopa Kohtu menetluses olevate Üldkohtu lahendite peale esitatud apellatsioonkaebuste lahendamisel käesoleva kodukorra artikleid 137–146 *mutatis mutandis*.
2. Kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu või kui see on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise.
3. Kui apellatsioonkaebus, mille esitas liikmesriik või liidu institutsioon, kes Üldkohtus menetlusse ei astunud, tunnistatakse põhjendatuks, võib Euroopa Kohus määrata, et kohtukulud jagatakse poolte vahel või et apellant, kelle kasuks otsus tehti, hüvitab kaotanud poolele kulud, mis talle tekitati apellatsioonkaebuse esimisega.
4. Kui esimeses astmes menetlusse astuja ei ole ise apellatsioonkaebust esitanud, saab temalt apellatsioonimenetluse kohtukulud välja mõista üksnes juhul, kui ta on osalenud Euroopa Kohtu menetluse kirjalikus või suulises osas. Kui nimetatud pool osaleb menetluses, võib Euroopa Kohus jätta tema kohtukulud tema enda kanda.

Artikkel 185. Tasuta õigusabi

1. Pool, kes ei suuda kohtukulusid täielikult või osaliselt tasuda, võib igal ajal taotleda tasuta õigusabi.

2. Taotlusele tuleb lisada kogu teave ja tõendid, mis võimaldavad hinnata taotleja majanduslikku olukorda, näiteks pädeva siseriikliku asutuse tõend majandusliku olukorra kohta.

Artikkel 186. Kaebuse esitamisele eelnev tasuta õigusabi taotlus

1. Kui taotlus esitatakse enne apellatsioonkaebuse esitamist, tuleb selles lühidalt kirjeldada apellatsioonkaebuse eset.
2. Sellist taotlust ei pea esitama advokaadi kaudu.
3. Tasuta õigusabi taotluse esitamisega peatub selle esitaja suhtes apellatsioonkaebuse esitamise tähtaeg kuni selle taotluse kohta tehtud määruse kättetoimetamiseni.
4. Pärast taotluse esitamist määrab president viivitamata ettekandja-kohtuniku, kes esitab lühikese aja jooksul ettepaneku taotluse lahendamiseks.

Artikkel 187. Tasuta õigusabi taotluse lahendamine

1. Kolmest kohtunikust koosnev koda, millesse ettekandja-kohtunik kuulub, otsustab ettekandja-kohtuniku ettepanekul, olles kohtujuristi ära kuulanud, kas tasuta õigusabi tuleks anda täies ulatuses või osaliselt või tuleks sellest keelduda. Sel juhul kuuluvad kohtukoosseisu selle koja president, ettekandja-kohtunik ja esimene või vajaduse korral kaks esimest kohtunikku artikli 28 lõikes 3 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel kuupäeval, mil ettekandja-kohtunik on saatnud tasuta õigusabi taotluse sellele kojale. Vajaduse korral hindab kohtukoosseis, kas apellatsioonkaebus ei ole ilmselgelt põhjendamatu.
2. Kui ettekandja-kohtunik ei kuulu kolmest kohtunikust koosnevasse kotta, otsustab samadel tingimustel viiest kohtunikust koosnev koda, millesse ta kuulub. Peale ettekandja-kohtuniku kuuluvad kohtukoosseisu neli kohtunikku artikli 28 lõikes 2 märgitud nimekirjast, kes on nendel järjekohtadel kuupäeval, mil ettekandja-kohtunik on saatnud tasuta õigusabi taotluse sellele kojale.
3. Kohtukoosseis lahendab asja määrusega. Määrus, millega täielikult või osaliselt keeldutakse tasuta õigusabi andmisest, peab olema põhistatud.

Artikkel 188. Tasuta õigusabi andmiseks makstavad summad

1. Tasuta õigusabi andmisel kantakse taotleja abistamise ja Euroopa Kohtus esindamisega seotud kulud Euroopa Kohtu kassast, vajaduse korral kohtukoosseisu määratud summa ulatuses. Taotleja või tema esindaja taotlusel võib teha nende kulude katmiseks ettemakse.
2. Otsuse kohtukulusid käsitlevas osas võib Euroopa Kohus otsustada, et kohtu kassasse makstakse tervikuna või osaliselt tagasi tasuta õigusabi andmiseks välja makstud summad.

3. Kohtusekretär korraldab nende summade sissenõudmise poolelt, keda kohustati neid maksma.

Artikkel 189. Tasuta õigusabi tagasivõtmine

Tasuta õigusabi taotluse lahendanud kohtukoosseis võib igal ajal omal algatusel või vastava taotluse alusel tasuta õigusabi tagasi võtta, kui selle andmist õigustanud asjaolud on menetluse käigus muutunud.

8. peatükk

MUUD APELLATSIOONIMENETLUSELE KOHALDATAVAD SÄTTED

Artikkel 190. Muud apellatsioonimenetlusele kohaldatavad sätted

1. Kui järgnevatest sätetest ei tulene teisiti, kohaldatakse Euroopa Kohtu menetluses olevate Üldkohtu lahendite peale esitatud apellatsioonkaebuste lahendamisel käesoleva kodukorra artikleid 127, 129–136, 147–150, 153–155, 157–166.
2. Erandina artikli 130 lõikest 1 tuleb menetlusse astumise avaldus esitada ühe kuu jooksul artikli 21 lõikes 4 märgitud teatise avaldamisest.
3. Euroopa Kohtu menetluses olevate Üldkohtu lahendite peale esitatud apellatsioonkaebuste lahendamisel kohaldatakse *mutatis mutandis* artiklit 95.

Artikkel 190a. Üldkohtule tema kodukorra artikli 105 alusel esitatud andmete või dokumentide käsitlemine

1. Kui apellatsioonkaebus esitatakse Üldkohtu lahendi peale, mis on tehtud menetluses, milles kohtuasja pool on esitanud Üldkohtu kodukorra artikli 105 alusel andmeid või dokumente, mida ei ole teisele kohtuasja poolele edastatud, teeb Üldkohtu kohtukantselei need andmed või dokumendid Euroopa Kohtule kättesaadavaks selle artikli lõikes 11 nimetatud otsuses ette nähtud korras.
2. Lõikes 1 nimetatud andmeid või dokumente Euroopa Kohtu menetluse pooltele ei edastata.
3. Euroopa Kohus jälgib, et lõikes 1 nimetatud andmetes või dokumentides sisalduvat konfidentsiaalset teavet ei avalikustataks kohtumenetlust lõpetavas lahendis ega ka kohtujuristi ettepanekus, kui see esitatakse.
4. Lõikes 1 nimetatud andmed ja dokumendid tagastatakse need Üldkohtule esitanud poolele viivitamata pärast Euroopa Kohtu menetlust lõpetava lahendi kättetoimetamist, välja arvatud juhul, kui kohtuasi saadetakse tagasi

Üldkohtule. Viimati nimetatud juhul tehakse need andmed ja dokumendid kättesaadavaks Üldkohtule lõikes 5 viidatud otsuses ette nähtud korras.

5. Euroopa Kohus kehtestab lõikes 1 nimetatud andmete ja dokumentide kaitseks julgeolekunõuded oma otsusega. See otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

VI JAOTIS

ÜLDKOHTU LAHENDITE UUESTI LÄBIVAATAMINE

Artikkel 191. Uuesti läbivaatamisega tegelev koda

Viiest kohtunikust koosnev koda määratakse üheks aastaks, et käesoleva kodukorra artiklites 193 ja 194 sätestatud tingimustel otsustada, kas Üldkohtu lahend tuleb põhikirja artikli 62 alusel uuesti läbi vaadata.

Artikkel 192. Uuesti läbivaatamisele kuuluda võivatest lahenditest teavitamine

1. Niipea kui on kindlaks määratud ELTL artikli 256 lõike 2 või 3 alusel tehtava kohtulahendi kuulutamise või allakirjutamise kuupäev, teavitab Üldkohtu kantselei sellest Euroopa Kohtu kantseleid.
2. Vahetult pärast kohtulahendi kuulutamist või allakirjutamist saadab Üldkohtu kantselei Euroopa Kohtu kantseleile kohtulahendi ning kohtutoimiku, mis tehakse viivitamata kättesaadavaks peakohtujuristile.

Artikkel 193. Apellatsioonkaebuse kohta tehtud lahendi uuesti läbivaatamine

1. Peakohtujuristi ettepanek vaadata ELTL artikli 256 lõike 2 alusel tehtud Üldkohtu lahend uuesti läbi edastatakse Euroopa Kohtu presidendile ja uuesti läbivaatamisega tegeleva koja presidendile. Samal ajal teatatakse sellest ettepanekust kohtusekretärile.
2. Niipea kui kohtusekretäri on ettepanekust teavitatud, edastab ta uuesti läbivaatamisega tegeleva koja liikmetele Üldkohtu menetluse toimiku.
3. Kohe pärast kohtulahendi uuesti läbivaatamise ettepaneku saamist määrab Euroopa Kohtu president uuesti läbivaatamisega tegeleva koja kohtunike seast selle koja presidendi ettepanekul ettekandja-kohtuniku. Kohtukoosseis määratakse kindlaks vastavalt käesoleva kodukorra artikli 28 lõikele 2 päeval, mil kohtuasi määratakse ettekandja-kohtunikule.

4. See koda otsustab ettekandja-kohtuniku ettepanekul, kas Üldkohtu lahend tuleb uuesti läbi vaadata. Otsuses Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata nimetatakse üksnes uuesti läbivaatamise esemeks olevad küsimused.

5. Kohtusekretär teavitab viivitamata Üldkohut, selle menetluses olnud kohtuasja pooli ja põhikirja artikli 62a teises lõigus nimetatud teisi huvitatud isikuid Euroopa Kohtu otsusest Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata.

6. *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatakse teadaanne, milles esitatakse Üldkohtu lahendi uuesti läbivaatamise otsuse kuupäev ja uuesti läbivaatamise esemeks olevad küsimused.

Artikkel 193a. Uuesti läbivaatamise ettepaneku tegemata jätmine

Kui põhikirja artikli 62 teises lõigus sätestatud tähtaja möödumisel ei ole peakohtujurist teinud ettepanekut Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata, teavitab kohtusekretär sellest viivitamata Üldkohut, kes teavitab sellest eelotsusetaotluse esitanud kohut ja põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikuid.

Artikkel 194. Eelotsusetaotluse kohta tehtud lahendi uuesti läbivaatamine

1. Peakohujuristi ettepanek vaadata ELTL artikli 256 lõike 3 alusel tehtud Üldkohtu lahend uuesti läbi edastatakse Euroopa Kohtu presidendile ja uuesti läbivaatamisega tegeleva koja presidendile. Samal ajal teatatakse sellest ettepanekust kohtusekretärile.

2. Niipea kui kohtusekretäri on ettepanekust teavitatud, edastab ta uuesti läbivaatamisega tegeleva koja liikmetele Üldkohtu menetluse toimiku.

3. Kohtusekretär teavitab uuesti läbivaatamise ettepanekust ka Üldkohut, eelotsusetaotluse esitanud kohut, põhikohtuasja pooli ning põhikirja artikli 62a teises lõigus nimetatud teisi huvitatud isikuid.

4. Kohe pärast kohtulahendi uuesti läbivaatamise ettepaneku saamist määrab Euroopa Kohtu president uuesti läbivaatamisega tegeleva koja kohtunike seast selle koja presidendi ettepanekul ettekandja-kohtuniku. Kohtukoosseis määratakse kindlaks vastavalt käesoleva kodukorra artikli 28 lõikele 2 päeval, mil kohtuasi määratakse ettekandja-kohtunikule.

5. See koda otsustab ettekandja-kohtuniku ettepanekul, kas Üldkohtu lahend tuleb uuesti läbi vaadata. Otsuses Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata nimetatakse üksnes uuesti läbivaatamise esemeks olevad küsimused.

6. Kohtusekretär teavitab viivitamata Üldkohut, eelotsusetaotluse esitanud kohut, põhikohtuasja pooli ja teisi põhikirja artikli 62a teises lõigus nimetatud huvitatud isikuid Euroopa Kohtu otsusest Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata või jätta läbi vaatamata.

7. *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatakse teadaanne, milles esitatakse Üldkohtu lahendi uuesti läbivaatamise otsuse kuupäev ja uuesti läbivaatamise esemeks olevad küsimused.

Artikkel 195. Asja sisuline lahendamine pärast otsust see uuesti läbi vaadata

1. Otsus Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata toimetatakse kätte pooltele ja teistele põhikirja artikli 62a teises lõigus nimetatud huvitatud isikutele. Liikmesriikidele ja EMP lepingu osalisriikidele, kes ei ole liikmesriigid, samuti EFTA järelevalveametile toimetatakse Euroopa Kohtu otsus kätte koos selle tõlkega vastavalt käesoleva kodukorra artiklis 98 sätestatud tingimustele. Euroopa Kohtu otsus edastatakse ka Üldkohtule ja vajaduse korral eelotsusetaotluse esitanud kohtule.
2. Ühe kuu jooksul alates lõikes 1 nimetatud kättetoimetamisest võivad pooled ja muud isikud, kellele Euroopa Kohtu otsus kätte on toimetatud, esitada uuesti läbivaatamise esemeks olevate küsimuste kohta kirjalikke seisukohti.
3. Niipea kui on tehtud otsus Üldkohtu lahend uuesti läbi vaadata, määrab peakohtujurist uuesti läbivaatamise asja kohtujuristile.
4. Uuesti läbivaatamisega tegelev koda, olles kohtujuristi ära kuulanud, teeb asjas sisulise otsuse.
5. Määratud koda võib ka paluda Euroopa Kohtul määrata kohtuasi läbivaatamiseks suuremale kohtukoosseisule.
6. Kui uuesti läbivaadatav Üldkohtu lahend on tehtud ELTL artikli 256 lõike 2 alusel, otsustab Euroopa Kohus ka kohtukulude jaotuse.

VII JAOTIS

ARVAMUSE TAOTLUSED

Artikkel 196. Menethluse kirjalik osa

1. Vastavalt ELTL artikli 218 lõikele 11 võib arvamuse taotluse esitada liikmesriik, Euroopa Parlament, nõukogu või Euroopa Komisjon.
2. Arvamuse taotlus võib käsitleda nii kavandatava lepingu vastavust aluslepingute sätetele kui ka liidu või mõne tema institutsiooni pädevust see leping sõlmida.
3. Taotlus toimetatakse kätte liikmesriikidele ja lõikes 1 nimetatud institutsioonidele, kellele president määrab tähtaja kirjalike seisukohtade esitamiseks.

Artikkel 197. Ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi määramine

Niipea kui arvamuse taotlus on esitatud, määrab president ettekandja-kohtuniku ning peakohtujurist määrab asja kohtujuristile.

Artikkel 198. Kohtuistung suuliste seisukohtade ärakuulamiseks

Euroopa Kohus võib otsustada, et menetlus hõlmab ka kohtuistungi suuliste seisukohtade ärakuulamiseks.

Artikkel 199. Arvamuse andmise tähtaeg

Euroopa Kohus annab oma arvamuse, olles kohtujuristi ära kuulanud, nii kiiresti kui võimalik.

Artikkel 200. Arvamuse kuulutamine

1. Arvamus, millele on alla kirjutanud president, nõupidamisel osalenud kohtunikud ja kohtusekretär, kuulutatakse avalikul kohtuistungil.
2. Arvamus toimetatakse kätte kõigile liikmesriikidele ja artikli 196 lõikes 1 nimetatud institutsioonidele.

VIII JAOTIS

ERIMENETLUSED

Artikkel 201. Vahekohtukomitee otsuste edasikaebamine

1. EAA artikli 18 teise lõigu alusel esitatud edasikaebuses märgitakse:
 - a) kaebuse esitaja nimi ja aadress;
 - b) allakirjutanu amet;
 - c) vahekohtukomitee vaidlustatud otsus;
 - d) kostjate nimed;
 - e) lühiülevaade faktilistest asjaoludest;
 - f) väited ja argumendid ning lühiülevaade neist väidetest;
 - g) kaebuse esitaja nõuded.
2. Edasikaebuse suhtes kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 119–121.
3. Edasikaebusele lisatakse vaidlustatud otsuse tõestatud ära kiri.
4. Kohe kui edasikaebus on esitatud, esitab kohtusekretär vahekohtukomitee kantseleile taotluse kohtuasja toimiku edastamiseks Euroopa Kohtule.
5. Menetluse suhtes kohaldatakse käesoleva kodukorra artikleid 123 ja 124. Euroopa Kohus võib otsustada, et menetlus hõlmab ka kohtuistungi suuliste seisukohtade ärakuulamiseks.

6. Kohus lahendab asja kohtuotsusega. Kui Euroopa Kohus tühistab vahekohtukomitee otsuse, võib ta kohtuasja komiteele uueks arutamiseks tagasi saata.

Artikkel 202. EAA artiklis 103 osutatud menetlus

1. EAA artikli 103 kolmandas lõigus osutatud avaldus esitatakse neljas tõestatud eksemplaris. Avaldusele lisatakse vastava kokkuleppe või lepingu projekt, Euroopa Komisjoni märgukiri asjaomasele riigile ning kõik muud tõendid.
2. Avaldus ja selle lisad toimetatakse kätte Euroopa Komisjonile, kellel on kirjalike seisukohtade esitamiseks aega 10 päeva alates kättetoimetamisest. President võib pärast asjaomase riigi ärakuulamist seda tähtaega pikendada.
3. Nende seisukohtade esitamise ja asjaomasele riigile kättetoimetamise järel lahendab Euroopa Kohus asja lühikese aja jooksul pärast kohtujuristi ärakuulamist ning asjaomase riigi ja Euroopa Komisjoni ärakuulamist, kui nad seda taotlevad.

Artikkel 203. EAA artiklites 104 ja 105 osutatud menetlused

EAA artikli 104 kolmandas lõigus ja artikli 105 teises lõigus osutatud avaldustele kohaldatakse käesoleva kodukorra II ja IV jaotise sätteid. Need avaldused toimetatakse kätte ka riigile, kust on pärit isik või ettevõtja, kelle vastu avaldus on esitatud.

Artikkel 204. EMP lepingu artikli 111 lõikes 3 sätestatud menetlus

1. EMP lepingu artikli 111 lõikes 3 osutatud juhul antakse vaidlus Euroopa Kohtu lahendada vaidluse poolteks olevate lepinguosaliste taotlusel. Taotlus toimetatakse kätte teistele lepinguosalistele, Euroopa Komisjonile, EFTA järelevalveametile ja vajaduse korral teistele huvitatud isikutele, kellele toimetatakse kätte eelotsusetaotlus, millega esitatakse sama küsimus liidu õiguse tõlgendamiseks.
2. President määrab lepinguosalistele ja teistele huvitatud isikutele, kellele taotlus on kätte toimetatud, tähtaja kirjalike seisukohtade esitamiseks.
3. Taotlus esitatakse ühes käesoleva kodukorra artiklis 36 nimetatud keeltest. Kohaldatakse artiklit 38. Artikli 98 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*.
4. Niipea kui lõikes 1 märgitud taotlus on esitatud, määrab president ettekandja-kohtuniku. Seejärel määrab peakohtujurist taotluse menetlemiseks kohtujuristi.
5. Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ärakuulanud, teeb taotluse kohta põhistatud lahendi.
6. Euroopa Kohtu lahend, millele on alla kirjutanud president, nõupidamisel osalenud kohtunikud ja kohtusekretär, toimetatakse kätte lepinguosalistele ja teistele lõigetes 1 ja 2 märgitud huvitatud isikutele.

Artikkel 205. ELL artiklis 35, enne Lissaboni lepingu jõustumist kehtinud versioonis, osutatud kohtuvaidluste lahendamine

[Kehtetu]

Artikkel 206. ELTL artiklis 269 osutatud taotlused

1. ELTL artiklis 269 osutatud taotlus esitatakse neljas tõestatud eksemplaris. Taotlusele lisatakse kõik asjassepuutuvad dokumendid, võimaluse korral eelkõige ELL artikli 7 kohaselt esitatud seisukohad ja soovitusel.
2. Taotlus ja selle lisad toimetatakse kätte vastavalt kas Euroopa Ülemkogule või nõukogule, kellel on kirjalike seisukohtade esitamiseks aega 10 päeva alates kättetoimetamisest ning seda tähtaega ei pikendata. Nimetatud tähtaja suhtes ei kohaldata artiklit 51.
3. Taotlus ja selle lisad toimetatakse kätte ka muudele liikmesriikidele kui riik, keda see puudutab, ning Euroopa Parlamendile ja Euroopa Komisjonile.
4. Pärast käesoleva artikli lõikes 2 osutatud seisukohtade esitamist ja nende kättetoimetamist asjaomasele liikmesriigile ning lõikes 3 osutatud riikidele ja institutsioonidele, lahendab Euroopa Kohus asja, olles kohtujuristi ära kuulanud, ühe kuu jooksul alates taotluse esitisest. Huvitatud liikmesriigi, Euroopa Ülemkogu või nõukogu taotlusel või omal algatusel võib Euroopa Kohus otsustada, et menetlus hõlmab ka kohtuistungil suuliste seisukohtade ära kuulamiseks, kuhu kutsutakse kõik käesolevas artiklis viidatud riigid ja institutsioonid.

LÕPPSÄTTED

Artikkel 207. Lisasätted

Ilma et see piiraks ELTL artikli 253 kohaldamist, võtab Euroopa Kohus pärast asjaomaste valitsustega konsulteerimist vastu lisasätted, mis käsitlevad:

- a) õigusabitaotlusi;
- b) tasuta õigusabi taotlusi;
- c) Euroopa Kohtu poolt tunnistajate või ekspertide vande murdmisest teatamist vastavalt põhikirja artiklile 30.

Artikkel 208. Rakendussätted

Euroopa Kohus võib võtta käesoleva kodukorra praktilised rakendussätted vastu eraldi dokumendina.

Artikkel 209. Kehtetuks tunnistamine

Käesolev kodukord asendab 19. juunil 1991 vastu võetud Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorra, mida on viimati muudetud 24. mail 2011 (*Euroopa Liidu Teataja*, L 162, 22. juuni 2011, lk 17).

Artikkel 210. Käesoleva kodukorra avaldamine ja jõustumine

Käesolev kodukord on autentne kodukorra artiklis 36 nimetatud keeltes, see avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas* ning jõustub avaldamisele järgneva teise kuu esimesel päeval.
